

ATOMERŐMŰ

XLVII. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

Eredet

Növekedési pályán: interjú
Kiss Attilával, az MVM NUKA Zrt.
vezérigazgatójával

Hagyomány és jövő:
a Kákonyi Team

Újév a nagyvilágban

Tartalom | 2024. január

- Köszöntő 3
- „A növekedésre fel kell készíteni a céget” 4
- A megvalósult álmom 8
- Németország: szélerőművek helyett szénbányák 12
- Szilárd hit 16
- Kákonyi Team 20
- Janustól holdújévig 24
- Vagyunk mi ketten meg az írás 28
- Soha nem a másolás a cél 32
- Hát itt van újra... 36
- SOrS 38
- Beszédes számok a Paks II.-ről 40
- Ősztönző kihívások 42
- Atomenergia a nagyvilágban 46
- „Ledöbbszem, hogy kezdetét veszi a nagybetűs élet” 48
- Első a család! 50
- Nyugdíjba vonult kollégáink 52
- Csiki, azóta is így szólítanak az erőműben 53
- Babahírek 56
- Gyászközlemények 58
- „Kezdetben vala az információ” 59

Impresszum

Kiadja: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.

Felelős kiadó: Dr. Horváth Péter János vezérigazgató

Főszerkesztő: Torma Dóra; e-mail: atomeromujsag@npp.hu

Szerkesztőségi munkatárs: Czibuláné Mayer Szilvia

A szerkesztőség tagjai: Enyedi Bernadett, Gyöngyösi Petra, Gyulai János,

Lehmann Katalin, Orbán Ottilia, Prancz Zoltán, Susán Janka, Tóth Márton

Szerkesztőség címe: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.

Tájékoztató és látogatóközpont; 7031 Paks, Pf. 71 | Telefon: 75/507-882

Telefax: 1/355-7280 | Internet: www.atomeromu.mvm.hu

Nyomdai előállítás: ATOMIX Kft. Nyomdaüzem | Felelős vezető: Bese Tamás

Tördelés: Schubert Miklós, Lendvai István

Borítókép: stock.adobe.com

Belső borítókép: Váradí Vivien, A Ti Fotóitok fotópályázat

Dr. Kovács Antal
kommunikációs igazgató

Kedves Olvasók!

Ismét új év kezdődött, magunk mögött hagytuk az adventtől vízkeresztig húzódó ünnepi időszakot, és a sok fény után minden egy kicsit szürkébbnek tűnik – a hétköznapok, az utcák, a téli kopárságba és ködbe burkolódzó természet. Ebben a szusszanásnyi szünetben alkalmunk nyílhatott arra, hogy átgondoljuk, honnan jövünk, és mi az, amit el szeretnénk élni. Januári újságunk témája, az eredet azokat a múltbéli értékeket vizsgálja, amelyek a jövőt éltetik.

Ebben a lapszámban interjút olvashatnak az MVM NUKA Zrt. vezérigazgatójával, aki elmondja, hogy a régi erőműves szaktudásra és szakértelemre alapozva hogyan készülnek a jövő nagy feladataira. Megismerhetik emellett a világ újívi szokásait és hagyományait, bemutatkozik fogathajtó-világbajnok kollégánk, Kákonyi Norbert, régi edzőtársam, Kun Szilárd pedig arról mesél, milyen úton jutott el a judótól a természetközeli élethez és a hagyományos magyar kultúrához.

Boldog, sikerekben gazdag új évet kívánok mindannyiuknak!

„A növekedésre fel kell készíteni a céget”

Torma Dóra | Fotó: Bodajki Ákos

A 2020-ban alapított, az MVM Zrt. és a Paksi Atomerőmű tulajdonolta MVM NUKA Zrt. az elmúlt három évben közel megháromszorozta az árbevételét, és ezzel párhuzamosan az atomerőmű számára elvégzett munkavolument. A társaság mozgalmas évnék néz elébe 2024-ben: felkészülnek a további üzemidő-hosszabbítás feladataira, átalakítják a szervezeti és működési szabályzatot úgy, hogy a szervezet lépést tudjon tartani a vállalat növekedésével, integrálják a korábbi Partner cégcsoportot (MVM OVIT Építő, Beton és Rentra Kft.), továbbá tavasztól várhatóan teljes mértékben a Paksi Atomerőmű tulajdonába kerülnek. Az elmúlt évről és a következő feladatairól Kiss Attilával, a társaság vezérigazgatójával beszélgettünk.

– Tavaly májusban neveztek ki a NUKA Zrt. vezérigazgatójának. Milyen célkitűzéseket, elvégzendő feladatokat kaptál a tulajdonos MVM Zrt.-től és a Paksi Atomerőműtől a jövőre nézve?

– Mátrai Károly, az MVM vezérigazgatója és dr. Horváth Péter János, a Paksi Atomerőmű vezérigazgatója azt a központi feladatot határozták meg számomra, hogy készítsem fel a NUKA Zrt.-t

a Paksi Atomerőmű további üzemidő-hosszabbításához kapcsolódó feladatokra. A NUKA-t 2020-ban alapították, a cég első éves árbevétele 7 milliárd forint volt. Ez az összeg most, 2023-ban 19,1 mil-

liárd, tehát dinamikusan növekszik – 2024-re majdnem 30 milliárdot várunk.

Ez persze nem panasz, nem is dicsékvés, hiszen MVM-leányként kapjuk a munkákat az atomerőműből, és ezeket a feladatokat el is kell végezni. Azt szoktam mondani, hogy mi itt kalapálunk, itt nem a turbinák pörögnek és termelik a bevételt, hanem ezt a sok milliárdot nekünk össze kell szerelni, hegeszteni, behúzni a kábelt stb. Tegyük hozzá, hogy ugyanaz a szervezet dolgozott három éve, mint tavaly. 2020-ban 430 fővel termeltük a 7 milliárdos árbevételt, 2023-ban 467-tel a 19,1 milliárdot. Létszámnövekedés eddig annyi történt, hogy tavaly tavasszal az MVM OVIT Építő Kft.-től megvettük a szekunder armatúra-karbantartás üzletágot a munkavállalókkal együtt. A számokból is látszik, hogy ez a szervezet teljesen ki van feszítve.

Az üzemidő-hosszabbításhoz kapcsolódóan olyan volumenű munkákra számítunk az elkövetkezendő években, amelyekhez a jelenlegi szervezeti keretek nem megfelelőek, erre a növekedésre fel kell készíteni a céget.

Azzal kellett kezdenünk, hogy egy olyan szervezetmódosítást tegyünk le az asztalra, amelyet a tulajdonosok elfogadnak, és amelyben benne van a lehetőség, hogy ha az üzemidő-hosszabbítás munkáiban látjuk a munkacsúcsokat, akkor előtte három évvel el tudjuk kezdeni felvenni a szükséges munkavállalókat – három év kell ahhoz, hogy kineveljünk egy munkavezetőt, egy projektvezetőt. Nem úgy képzeljük el, hogy az összes munkát fizikálisan mi végezzük majd, hiszen ez lehetetlen, hanem műszaki irányításra és projektme-

nedzsmentre készülünk. Az embereinknek felelősséggel kell irányítania az alvállalkozók munkáját, akár olyanokét is, akik nem dolgoztak még az atomerőműben. Ahhoz, hogy biztosítani tudjuk a megfelelő műszaki színvonalat, először ki kell nevelnünk a megfelelő gárdát.

munkavolumen is, és azt látjuk, hogy a korábbi szerkezet nem fogja elbírní ezt, nincs igazán tere a növekedésnek, viszont hatalmas munkamennyiség tartozik egy-egy emberhez.

Az új rendszerben a korábbi divízióigazgatói pozíció helyett lesz egy műszaki vezérigazgató-he-

Kiss Attila

1989-ben főiskolai gyakornokként lépett át első ízben a Paksi Atomerőmű kapuján. Diplomaszerezés után, 1990. március 1-jén kezdett munkavállalóként dolgozni az Anyagvizsgáló Osztály forrókamrásorán. A fővízköri és az örvényáramos csoportban szerzett tapasztalatok, valamint a Zafír rendszer, az erőmű reaktortartályának ultrahangos vizsgálatának megismerése után kinevezték a készülék-karbantartó üzem vezetőjének a Reaktor- és Készülék-karbantartó Osztályon. 2008-ban az OVIT Zrt.-nél folytatta karrierjét mint gépész szakfőmérnök, majd az Atomerőművi Karbantartási Osztály vezetője lett. 2023 májusától vezérigazgatóként irányítja a NUKA Zrt.-t.

Lassan célegyenesbe érkezik a szervezeti és működési szabályzatunk módosítása, amely mindezt lehetővé teszi. Ahogy elmondtam, elképesztő ütemben nő a cég – nemcsak az árbevétel, hanem a

lyettes, és hozzá tartozik két főosztály: az Atomerőművi Karbantartási Főosztály és a Kivitelezési és Projektfőosztály. Előbbi végzi majd a NUKA „hagyományos”, indulás óta meglevő tevékenység-

gét. A karbantartási volumen várhatóan nagyjából ugyanannyi marad, mint amennyi eddig volt. Lesz egy főosztályvezetője, ami annyiban is szerencsés, hogy a Paksi Atomerőműben is van karbantartási főosztályvezető, azaz megvan a tárgyalópartner, kapcsolattartó – általánosságban igaz a működésünkre, hogy az erőműves és a NUKA-s vezetők „párban” képzik le a feladatokat. A Projektfőosztályt elkülönítjük, ez a főosztály fedi le a projektmenedzsment- és a projektekhez kapcsolódó kivitelezési feladatokat is. E főosztály alá kerülnek az OVIT-leánycégekkel átvett építészeti projektfeladatok is, illetve ide tartoznak az erőmű olyan kiemelt projektjeihez tartozó feladatok, mint a már említett további üzemidő-hosszabbítás vagy az irányítástechnikai rekonstrukció. Ez a két főosztály ebben a rendszerben bővíthető, ha érkeznek még feladatok, rugalmasan tudnak nőni, változni. Az egyes területek kapnak felelős vezetőket, nem egy emberre hárul minden teher. Közvetlen vezérigazgatói felügyelet alá kerülnek emellett a támogató feladatok – a gazdaság és üzletfejlesztés, a technológia és minőségügy, a Jogi Osztály, illetve a HR- és működéstámogatási terület. Még mindig elég puritán marad a szervezet, de lesz benne további potenciál.

– *Számszerűen hány ember felvételét tervezitek az elkövetkezendő időszakban?*

– A további üzemidő-hosszabbítási feladatok ütemezéséhez igazodva, közel 100 fő munkavállaló felvételével számolunk lépcsőzetesen az elkövetkezendő három évben. Projektvezetőket és szakmunkásokat is keresünk majd,

akikből felelős munkavezetőket szeretnénk képezni.

– *Mennyire lesz könnyű vagy nehéz megtalálni a megfelelő embereket, mennyire vonzó munkahely a NUKA Zrt.?*

– Úgy gondolom, sok olyan pozitív változás történt nálunk az utóbbi időben, ami azzá teszi. Történt egy rendkívüli bérrendezés az elmúlt évben Gerzsei Zoltán divízióigazgató és Juhász Nóra HR-vezető munkájának eredményeként, akik részletes adatokkal, kutatásokkal alátámasztott tanulmányt készítettek a tulajdonos részére arról, miért nagy a vállalatnál a fluktuáció, és nehéz új embereket

zik, és 100%-ban az erőmű tulajdonába kerülünk – a tevékenységünk a megbízó felé teljesen transzparens, és az is egyértelmű, hogy ha ugyanezeket a feladatokat külső, a piacról érkező cégek végeznék, az jóval többbe kerülne.

A tulajdonos elfogadta az érveket, és két lépcsőben változtatott. Az első lépcsőben egy pótlékrendszert vezetünk be, amelynek révén pótlékot tudunk adni azoknak a kollégáknak, akik rendelkeznek társasági jogosítványokkal, felelős vezetők vagy egyéb speciális végzettségük van. Egy jogosítványvizsga megszerzése például két-három év, és jelentős összegbe

felvenni. Igazolták, hogy a korábbi bérszínvonal ennek az oka, és azt is, hogy rendkívül fontos munkát végzünk az atomerőműnek, hiszen mint belső szolgáltatóra számítanak ránk a karbantartásoknál. Mivel az MVM Zrt. és a Paksi Atomerőmű a tulajdonosunk – ami idén márciusban a tervek szerint válto-

kerül a társaságnak – nem éri meg kockáztatni, hogy az így kiképzett embereink elmenjenek.

A második lépcsőfok egy munkakör- és HAY-kategória-felülvizsgálat volt: az atomerőművel egyeztetve áttekintettük a munkaköri besorolási rendszert. Ennek eredményeként sikerült a besoroláso-

kat felülvizsgálni, amely sok kollégánál bérkorrekciót is jelentett. Ez utóbbi november 1-jén lépett életbe.

Nagy lépések voltak ezek, de úgy látjuk, mindenképpen megérte. A fluktuáció jelentősen csökkent, azóta csak olyanok távoztak a cégtől, akik nyugdíjba mentek, és tudtunk felvenni mérnököket, projektmenedzsereket. Azt látjuk, hogy a mostani bérek és egyéb előnyök és juttatások vonzó, versenyképes munkahelyé teszik már a NUKA-t a környéken.

Emellett tudatosan keressük is a leendő kollégáinkat, például bekapcsolódtunk a duális egyetemi képzésbe. A Pécsi Tudományegyetemmel élő együttműködésünk van, már a második csapat mérnök hallgatót fogadjuk duális képzés keretében, akikkel kapcsolatban eddig pozitív tapasztalataink vannak. Gerzsei Zoltán divízióigazgató tagja lett az ESZI (a paksi Energetikai Technikum és Kollégium) kuratóriumának, amelyen keresztül szintén célunk, hogy magasabb arányban tudjuk bevonni a kör-

nyékbeli végzősöket az itteni munkaerőpiacra.

– *Amikor beszélgetünk december közepén, nagyjából akkor kerül pecsét az MVM OVIT-leánycégek átvételére, azaz arra a szerződésre, amely szerint a korábbi Partner cégcsoport az OVIT Zrt.-től a NUKA-hoz kerül. Miért történt ez a váltás?*

– Az MVM Zrt. hatékonyságnövelésének része a cégcsoport átvétele. Az MVM OVIT Építő, MVM OVIT Beton és MVM OVIT Rentra Kft. Pakson működik, a tevékenységük nagy százaléka az atomerőműhöz kapcsolódik, működésük a miénkhez hasonló, csak más szakterületen, és úgy látják, hogy hatékonyabb és olcsóbb, ha egy cég leszünk. Az új szervezeti és működési szabályzat a három korábbi cég jelentős részét egy osztályba integrálja a NUKA Projektfőosztályán belül és a továbbiakban egy osztályvezető irányítja őket. A karbantartáshoz kapcsolódó feladataikat pedig (pl. dekontaminálható bevonatolás) a karbantartási területünkön belül működtetjük

tovább mint szakág. Emellett a NUKA – és a márciustól egyedüli tulajdonos Paksi Atomerőmű – egy új telephelyre is szert tesz a szerződés révén, ahol van egy acél-szerkezeti csarnok, ami jelenleg az erőműnek (illetve a NUKA-nak) nincs. És persze megvásároltunk ezzel egy teljes új tevékenységet, hiszen ezekkel a cégekkel a továbbiakban a Paksi Atomerőmű építész-projekt munkákban is számíthatunk.

– *Milyen arányban foglalkoztat a NUKA Zrt. alvállalkozókat a munkák kivitelezésére?*

– Jelenleg főjavítási időszakban nagyjából fele-fele, értelemszerűen az alvállalkozókat csak azokban az időszakokban foglalkoztatjuk, amikor munkacsúcsok vannak, amelyeket nem tudunk mi lefedni. Fel kell készülnünk azonban arra is, hogy a későbbiekben jóval nagyobb lehet az alvállalkozói csapat, és itt ismét csak visszakarodunk a szervezeti séma módosításához, amelynek révén nagyobb munkairányítói létszám lehet majd nálunk.

– *A NUKA az atomerőművel kezdettől fogva egyfajta kettős modellben működik, egymás tükörképeként annak érdekében, hogy az egyes feladatokhoz mindig meglegyen a felelős kapcsolattartó mindkét oldalon. Hogyan látod ezt működést, milyen a kapcsolat az anyacég és a leány között?*

– Rendkívül jó a kapcsolatunk a Paksi Atomerőművel, élnek a személyes kapcsolatok, nem véletlen, hogy a NUKA-nál sokan ott kezdtek a pályafutásukat, magamat is beleértve. Ismerjük egymást, megvan a bizalom a két vállalat között, és az egyik legfontosabb feladatunk, hogy ezt tovább erősítsük.

A megvalósult álom

Kanczler-Thuróczy Zsuzsanna | Fotó: Juhász Luca

Óriási várakozás előzte meg a Pakson nemrégiben átadásra került új judoterem létrejöttét, melyre – túlzás nélkül állíthatjuk – évtizedeket vártak a paksi judósok. Mivel az ország egyik legeredményesebb, legnagyobb hagyományokkal rendelkező szakosztályáról van szó, amikor megvalósult a projekt, mindenben szinte azonnal fogalmazódott meg a gondolat: nagyon megérdemelték. A regionális központtá válni kívánó, impozáns épület létrejöttéről, a projekt megvalósulását nagyban elősegítő dr. Kovács Antal szakosztály-igazgatóval, az ASE elnökével sikerült beszélgetnem. Kovács Antal mindent elkövetett, hosszú-hosszú tárgyalásokat folytatott a siker érdekében. Az ő és sokak munkája nem volt hiábavaló, 2023-ban végre teljesült az ASE judósainak álma, és birtokba vehették várva várt judoszentélyüket az ASE-sportcsarnok mögött.

– *Mióta vártok erre a judoteremre?*

– Az első ígéretek még 1992 táján érkeztek. Ezután lett is egy kisebb terem, ami 1995-től mostanáig volt a fő bázis, de valójában már jóval korábban kinőttük. Akkoriban nagy előrelépés volt egy állandó terem, ahol nem kellett szőnyeget pakolni. Napjainkra a kor követel-

ményeinek már messze nem felel meg.

A második komolyabb ígélet Braun Ákos világbajnoki győzelme után jött (2005). Ekkor már vázlatok is készültek. Amikor a kormány egy komoly sportinfrastruktúra-fejlesztésbe kezdett, akkor sok forráslehetőség jelent meg. Ekkor komolyan elkezdtünk újra foglalkozni

vele. Kaptunk volna egy új teremre némi támogatást, de amennyi támogatást megígért volna nekünk a judoszövetség és a vezetés, olyan gyorsan mentek fel a kivitelezési árak is.

Rengeteget tervezgettük előtte, hogy mi lenne optimális. Sok judoteremben fordultunk meg az évtizedek alatt. Megnéztük a ceg-

lédi Ungvári Miklós-judotermét is. Mindenképpen olyan „dojót” szerettünk volna, amiben a japán hangulat megjelenik, ugyanakkor a lehető legletisztultabb, a lehető legolcsóbban fenntartható, de egyben a judo szellemiségét is tükrözi. Most már elmondhatjuk, hogy ez sikerült is.

– *Ki tervezte az épületet, és mi a legfőbb célok veled?*

– Salamon Gábor tervezte. Ő már benne volt az első vázlatokban is sok évvel ezelőtt. Hangyási Laci bácsival készítették az első elképzeléseket, de ezek után még rengeteget módosítottunk, finomítottunk rajta. Maga az épület többfunkciós, több dolgot tartottunk szem előtt, amikor megpróbáltuk összerakni. A legfontosabb, hogy a paksi judoéletnek végre lett egy központja, nem 3-4 különböző helyen kell széttagoltan edzeni. Azt akartuk, hogy legyen egy olyan terem, ahol az egész, 150 fős paksi judós közösség akár egyszerre is tud edzést tartani. Eddig ilyen nem volt. Az eddigi edzeshelyszínek korszerűtlenek, kényelmetlenek és korlátozott használhatóságúak voltak.

A másik fontos szempont, hogy sportágunkban, a judóban elég jelentős létszámnövekedés volt az elmúlt években. Országos szinten vannak nagy, erős klubok, de ezek jó része a fővárosban található. A regionális, központi szerep még nem kellően erős. Nagyon sok olyan tehetség van, aki valamilyen okból nem akar a fővárosba menni, de egy regionális központ alkalmas arra, hogy őt egy kicsit csiszoljuk, amíg el nem dől, hogy lehet-e belőle kiválóság, akár olimpiai bajnok. A mi judotermünk egyben regionális központ is lesz. Ez a létesítmény már alkalmas arra, hogy bevonzza a

tehetségeket is a környékről, sőt az egész Dél-Dunántúlról. Rendszeres kerettedzéseket szeretnénk tartani, és kialakítani egy olyan régiós közösséget, akiken látszik, hogy akarnak is, tudnak is, szeretnek is dolgozni, és van elég tehetségük, hogy akár már a középiskolát Pakson kezdjék. Nálunk mindenki megkapja azt a szakmai és mene-

A harmadik fontos szempont pedig, hogy egy közösségi teret alakítsunk ki. Szeretnénk, hogy a judo a különböző lehetőségeivel kapcsolódjon a város szerves sportéletébe. Nagyon sokan judóznak Pakson, sokan kipróbálták, de még e területen is vannak jelentős tartalékok. Az elmúlt évek kutatásai azt mutatták, hogy aki meg-

dzselési háttérrel, aminek hatására kiderül, hogy mi lehet belőle. Pakson a kettős életpályamodell a kezdetek óta működik, erre Hangyási Laci bácsi is nagyon sok figyelmet fordított. Aki úgy dönt, hogy nálunk próbálja meg kibontakoztatni a tehetségét, ott figyelünk arra, hogy a sportpályafutás mellett a civil életre is megfelelően felkészüljön. Tehát a második fő célunk, a regionális funkció betöltése.

tanul elemi szinten esni edzésen, az sokkal nagyobb eséllyel tud átvészelni egy esést az élet bármely területén. Ez különösen igaz a gyerekkorra, ahol bizonyítottan harmadannyian sérülnek meg esések közben azok, akik korábban megtanulták helyesen kigurulni a zuhanást. Egész életünkben, akár 80-90 éves korig is, aki tud esni, az sokkal könnyebben vészel át egy elcsúszást, ami mindannyiunk életében

előfordul. Pakson látható, hogy a Paksi Bezerédj Általános Iskolában minden gyerek megtanul úszni és kicsit judózni, de a többi iskolában csak úszás van, illetve tanulnak kosarazni, futni stb. Szeretnénk, ha a balesetek elkerülése érdekében alapfokon minden paksi diák megtanulna valamilyen szinten esni. Így arra gondoltunk, hogy megkeressük a módját annak, hogy minitanfolyamokat indítsunk különböző korosztályoknak, és minél több embert próbáljunk megtanítani az esések helyes végrehajtására az új teremben.

– *Hangyási László nevét viseli az edzőközpont. Gondolom, könnyű volt a névválasztás.*

– Ezt nagyon nem kell magyarázni. Ez nem volt kérdés. Nem lehetett más a névadó, csak a paksi judo legnagyobb formátumú egyénisége.

– *Mesélj egy kicsit az épületről és azokról a megoldásokról, melyek*

segítségével gazdaságosan lehet működtetni!

– A legjobb megoldásokat próbáltuk megtalálni. Olyan szelölőzése van a rendszernek, ami folyamatosan kiszívja a felesleges párat a teremből. Nagyon jó az épület szigetelése, így a ház energiamérlege is kiváló. Komoly napelempark került a tetőre, ami az egész ASE-teleppel együttműködve beszáll a villamosenergia-ellátásba. Ki lehet jelenteni, hogy ez egy viszonylag olcsó fenntartású épület.

Nagyszámú szálláslehetőség van az épületben, ami alkalmat teremt arra, hogy edzőtáborokat leheszen tartani. Akár a nemzeti válogatott is idejöhét pár napra közös edzésekre. Miután a kerékpárút összeköti a kajak-kenu teleppel, ahol szintén kisebb fejlesztés lesz, a judoterem és a kajak-kenu telep együtt akár már 60 fős edzőtábor szállását is meg tudja oldani, vagy

akár nemzetközi szintű táborokat is lehet majd itt tartani.

Jól felszerelt konditerem került az épületbe, és a gyógytornának is fogunk lehetőséget adni. Innen sem hiányozhat a szauna, és majd meglátjuk, hogy milyen olyan kiegészítő funkciókat találunk, aminek fontos kritériuma, hogy kapcsolódjon a judóhoz. Közösségi térére szeretnénk tenni e szentélyt, de a legfőbb cél, hogy minden a judóhoz kötődjön.

– *Most, hogy megvalósult a nagy álom, mi jöhet még ezután?*

– Tovább szeretnénk fejlődni. Nagyon jó edzői gárdánk van. Hivatásunknak kell tekinteni, hogy azokat a csiszolatlan gyémántokat, akiket megtalálunk, hogyan tudjuk beépíteni a közösségbe, hogyan tudjuk megcsiszolni őket, hogy valódi gyémántok legyenek. Semelyik értékes gyermeket nem lehet önmagában széppé csiszolni, csak egy közösségben. Nekünk nagyon jó kis közösségünk van, jó alapértékekkel. Ebben a csapatban benne van mindenki, a kicsiktől a senior judósokig vagy mastersekig, akik rendszeresen bekapcsolódnak a felkészülésekbe is. Ők mind értékes részei a klubnak. Vannak olyan tagjaink is, akik csak rövidebb időre állnak be a nagyokhoz, vagy beszállnak a kicsikhez technikát oktatni, segíteni. Ez így együtt nagyon erős mag, és azt gondolom, hogy ez sarkallhat olyan ábrándokra minket, hogy az idekerülő csiszolatlan gyémántokból nagyon jó, értékes embereket neveljünk. Ez nemcsak arról szól, hogy mindenkiből élversenyzőt neveljünk, hanem azt valljuk, hogy minél szélesebb a csapat, aki ezzel az értékrenddel bír, annál erősebb lesz a mi kis judós társadalmunk.

Amit még tudni érdemes

Salamon Gábor építésztervező megosztott néhány fontos részletet a paksi Regionális Judoközpontról. A háromszintes épületben a földszinten található küzdőtér 556 m² nagyságú, melyből 32 × 16 métert borít egy rugalmas felület, ami 50 mm vastag judotatamival van leterítve. A terem adottságai megfelelnek a nemzetközi versenykövetelmények előírásainak (belmagasság, védőtávolságok) – bár verseny rendezését az épületben nem tervezik. A küzdőteret két leengedhető függönnyel lehet háromfelé osztani, így egy időben több csoport, illetve korosztály is gyakorolhat. Az épületben két nagyobb, kb. 50 fő befogadására alkalmas és 4 db kisebb (kb. 12-16 fős) öltöző található.

Az emeleten lévő pihenőszoba 18 fő elhelyezésére alkalmas. A vendégek kényelmét mosó- és teakonyha, valamint tárgyalóhelyiség is szolgálja. A galériáról az egész küzdőtér jól belátható.

Az alagsorban két 85 m²-es konditerem található, amely szükség esetén egybenyitható. A konditermek professzionális erősítő- és fitneszgépekkel lettek felszerelve. Emellett egy ugyancsak 85 m²-es tatamival burkolt terem is kialakítottak a tanfolyamos judósok számára, valamint egy 75 m²-es többfunkciós, rekreációs terem és egy gyógytornaszobát burkolattal. A különböző helyeken eddig tárolt – nemzetközi versenyek rendezésekor szükséges sporteszközök (tatami, eredményjelzők stb.) elhelyezésére három nagy méretű raktár készült.

A használati követelményeknél fontos szempont volt az, hogy a legfontosabb helyiség, a „dojo” több csoport napi kétszeri vagy akár folyamatos használhatósága biztosított

legyen egy regionális edzéshez kapcsolódó 100 fő feletti létszám esetében is. A judocsarnok lesz hivatott kiszolgálni az ASE-sportcsarnokban megrendezésre kerülő nemzetközi versenyek nagy létszámának a beemelegítését is. Emiatt az épületben speciális komfort-szellőztetőrendszer alakítottak ki, mely a friss, a szükséges mértékben és mennyiségben szárított és temperált levegővel a küzdőtér egészén biztosítja

az utánpótlást, eltávolítva a párat és a szőnyeg felületéről a nedvességet. A légmennyiség automatikusan – az elhasznált levegő függvényében – vagy kézi beavatkozással is szabályozható. Ezenfelül minden helyiség hőmérséklete egyedileg vagy csoportosan (pl. szintenként) akár távoli eléréssel is vezérelhető.

A lapos tetőre 50 kWp-os napelemrendszert telepítettek, amely

többszöröse a judocsarnok villamosenergia-szükségleteinek. A rendszer kialakításából adódóan a judocsarnokban fel nem használt energia az ASE-sporttelep egyéb létesítményeit is kiszolgálja (sportcsarnok, étterem, Tekéző).

Az épület fűtése és használati melegvíz-ellátása elsősorban távhővel történik, de a beépített hőszivattyú is alkalmas a funkció kiszolgálására, amikor a napelem ehhez elegendő

mennyiségű energiát termel. Az elkészült épületszerkezeteknek, a gépészeti, villamos rendszereknek és napelemes rendszernek köszönhetően a létesítmény rezsiköltségei nagyon alacsonyan tarthatók, az épület a legmagasabb energetikai követelményeknek is megfeleltethető.

Az épület külső és belső megjelenésénél a hagyományos dojo színösszeállítására köszön vissza.

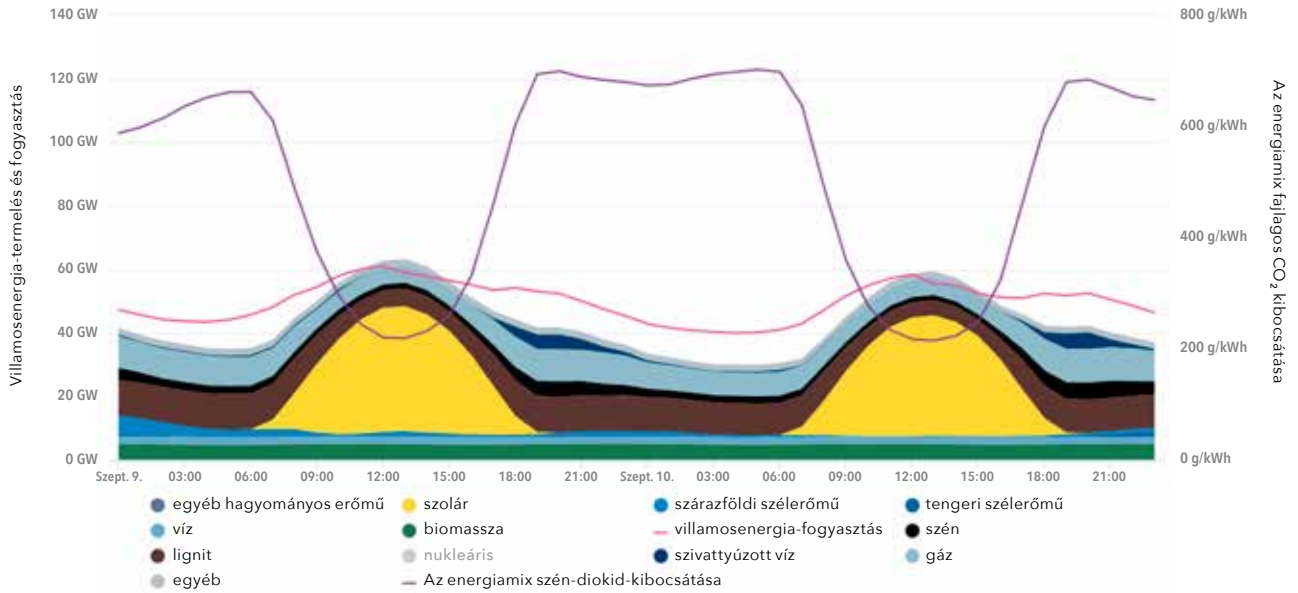
Németország: szélerőművek helyett szénbányák

Hárfás Zsolt | Fotó: Alle Dörfer, stock.adobe.com

Németország energiapolitikai döntéseiben folyamatosan figyelmen kívül hagyja a fizikai és a műszaki korlátokat, és ennek egyre súlyosabb következményei vannak. Idén áprilisban a kormány leállította a még üzemelő három atomerőművi egységet, azt állítva, hogy ennek nem lesz érezhető következménye. A valóság ezúttal is szembesítette a koalíciót a zöldtévúttal.

Németországban már szélerőműveket is lebontanak a szénbányák kedvéért

A németországi villamosenergia-termelés összetétele, a szükséges import, valamint az energiamixhez köthető szén-dioxid-kibocsátás szeptember 9-10. között

Az a fránya import

Az utolsó három atomerőművi egység végleges leállításával, az időjárásfüggő megújulók további erőltetésével, a szén- és gázerőművek részarányának növekedésével, illetve az oroszországi olcsó földgáz kiesésével komoly kihívásokkal kénytelen szembenézni Németország. Olaf Scholz német kancellár megpróbálja azt elhittetni, hogy az atomerőművek leállításával semmi sem változott az előző évekhez képest, és az országnak nem kell ellátásbiztonsági kockázatokkal számolnia.

Vegyük sorra, hogyan néz ki a helyzet valójában! Németország az utolsó három atomerőművi blokk leállítása óta folyamatosan villamosenergia-importra szorul a szomszédos országokból, hiszen hiába van már 135 000 MW beépített teljesítményt képviselő nap- és szélenergiatermelő, azok nem képesek ellátásbiztonságot garantálni. Ráadásul továbbra is hiányzik a

szén- és gázerőművek üzemeltetéséhez szükséges olcsóbb és nagy mennyiségű szén és földgáz.

Az aktuális adatok szerint Németország az atomerőművek leállítása és az időjárásfüggő nap- és szélenergiatermelők miatt április óta folyamatosan több és drágább villamos energiát kénytelen a szomszédos országokból importálni, mint amennyit exportál. A német Bild számolt be arról, hogy a Szövetségi Hálózati Ügynökség adatai szerint csak idén augusztusban az importszaldó közel +6,5 TWh volt, ami rekord. Miközben az import ára többszöröse volt az exportnak, ami közel 557 millió eurós többletköltséget jelentett. Ironikus, de az importált villamos energia körülbelül 21%-a atomerőművekből, további közel 30%-a pedig fosszilis forrásokból származott. De ez még nem minden!

Tavaly például szeptember 4-e és 10-e között a németországi villamosenergia-importszükséglet átlagosan 8000 MW körül moz-

gott, de egyes időszakokban 15 000 MW-ra adódott, ami több mint 6 Paks II. atomerőművi kapacitást jelent. A nap- és szélenergiatermelők időjárás-, napszak- és évszakfüggősége miatt egyre gyakrabban vannak olyan időszakok, amikor a termelésük a töredékére esik vissza, és a többi erőmű sem tud több villamos energiát betáplálni a hálózatba.

Jól megértjük a jelenlegi német helyzetet, ha megnézzük például a szeptember 9–10. közötti német villamosenergia-termelési és az importadatokat is. Az ábrán jól látható, hogy a szélenergiatermelése a beépített 66 000 MW ellenére a nullához közelített, miközben a naperőművek névleges, 69 000 MW teljesítményéből még napközben is, a „csúcson”, csak 37-39 000 MW állt rendelkezésre. Ennek pedig egyrészt azt lett a következménye, hogy a német szén- és gázerőművek termelése nagymértékben felpörgött, miközben a német energiamixhez

köthető szén-dioxid-kibocsátás 700 gramm/kWh körül mozgott. Ez egyúttal rámutat a német klímapolitika álszentségére is. A klímabarát atomerőműveket leállították, miközben a szén- és gázerőművek a reneszánszukat élik.

Új gázerőmű-szükséglet

Németország az import mellett kénytelen a hazai erőművi fejlesztéseket is felgyorsítani és a fosszilis alapú termelést fenntartani, illetve már korábban leállított szénerőmű-

Másrészt az is jól látható az ábrán, hogy még ebben az időszakban is jelentős, 6–11 000 MW-nyi importra szorult a német villamosenergia-rendszer a szomszédos országokból. A legtöbb villamosenergia – nem túl meglepő módon – két, atomenergiát alkalmazó országból, Franciaországból és Svájcból érkezett. A nap- és szél-erőművek fellegvárában, Németországban sem tudják megoldani a folyamatos termelésre képes alaperőművek nélkül a biztonságos villamosenergia-ellátást.

veket újraindítani, hiszen hiába vannak hatalmas nap- és szél-erőművi kapacitások, a folyamatos ellátást ezek nem tudják biztosítani. Emiatt 25 GW körüli teljesítményű gáztüzelésű erőműveket terveznek „stratégiai tartalékként” üzembe állítani. Hogy ez elegendő-e, az vita tárgya. Kérdés, hogy ezt az új hatalmas kapacitást ki és milyen forrásból fogja megépíteni, és honnan lesz az üzemeltetésükhöz szükséges olcsóbb és megfelelő mennyiségű földgáz. Eredetileg az Oroszországot Németországgal összekötő Északi-

Áramlat II. földgázvezeték-rendszert is azért építették meg, hogy olcsó és nagy mennyiségű földgázzal lássa el a német lakosságot és minde- nek előtt az ipart. A súlyos gázhiány és az ellátásbiztonsági kockázatok miatt német környezetvédelmi hatóság az LNG-tartályhajók számára magasabb szennyezőanyag kibocsátási határértékeket is jóváhagy... Az Európai Bizottság ugyanakkor lehűtötte a szén 2030-ig történő gyors kivonását célzó német terveket. Az EU semmilyen engedélyt nem akar kiadni új gáztüzelésű erőművek építésére Németországban, legalábbis nem úgy, ahogyan azt Habeck gazdasági miniszter elképze- li. Az új gáztüzelésű erőművek kulcsfontosságúak az energiaátállás sikere és a szén 2030-ig történő fokozatos megszüntetése szempont- jából. Az új erőműveknek akkorra kell működniük, amikor az utolsó széntüzelésű erőmű leáll. A modern gázerőművek tartalékként szolgál- nak olyan időszakokhoz, amelyek- ben nem áll rendelkezésre elegendő megújuló energia. Ezért ezek jelentik a német energiaátmenet gerincét. Csakhogy van ezzel egy kis bökkenő. Ha Habecknek nem sikerül meggyőznie az Európai Bizottságot, a kormány elhalasz- thatja a szén kivonását, azaz a teljes energetikai átállás kudarcaként is leírható mindez, mert az eredeti cél a szén nélküli boldogulás volt...

Veszélyben a nap- és szélenergia-bővítés

Németországban aggasztó tényező a szárazföldi szélturbinák fejlesztőinek csődje is. A szövetségi kormány lehetővé teszi számukra, hogy kilépjenek a szerződések- ből. Ennek az az oka, hogy bizonyos projektek költségei váratlanul

elszálltak és azok ezért veszteségesse váltak. A Bloomberg szerint az elmúlt két évben mintegy öt GW-nyi támogatott szárazföldi szélenergia-projekt nem valósult meg. Az infláció érintette az ipart, és leállították a beruházásokat, de világszerte is úgy látják, hogy a szélerőművi beruházások az emelkedő anyagköltségek és kamatlábak miatt ingatag lábakon állnak. Eközben a német kormány, látva az új projektekkel kapcsolatos nehézségeket, megpróbál mentőövet dobni a szélerőműveknek. Egy bűjtatott törvénymódosítással megemeli a szélerőművekre vonatkozó éjszakai zajhatárértékeket vagy más korlátozásoktól való eltérést is. Egyes szakértők a naperőműparkok rohamos fejlesztésében is súlyos problémákat látnak, hiszen Németországban rohamosan növekszik a mezőgazdasági területek, rétek elvesztése. A legújabb napelemes pályázaton olyan nagy volt a kereslet, hogy a projektek több mint fele szántókon és réteken valósul meg.

Több megújuló, drágább áram

Sokszor hallhatjuk, hogy ha sok az „ingyenes” megújuló, akkor olcsó lesz a villamos energia. Ennek szintén az ellenkezője igaz. Németországban az ipari áramárak folyamatosan emelkednek és az áramár hosszú távon is magas marad, ami káros az egész német gazdaságra nézve. Ez a következmény előre látható volt, most a német politikusok az ipari áramár szubszidiáját szorgalmazzák – különösen az energiaigényes iparágak esetében arra ösztönözve ezeket az iparágakat, hogy maradjanak az országban és ne tegyék át a ter-

melésüket olyan országba, ahol olcsóbb az áram. Arról nem is beszélve, hogy az idei évtől a háztartási áramárak mérséklése érdekében a megújulók támogatása már szövetségi forrásból származik, de a legújabb elemzések azt mutatják, hogy az árnövekedést ez sem állítja meg. A gazdasági minisztérium 2042-ig terjedő előrejelzése szerint az áramárak folyamatosan emelkedni fognak a miniszter „olcsó” zöldáram ígéretének ellenére. A nemzetközi példák is alátámasztják azt, hogy a szakmai alapú energiapolitika költségghatékonyabb és jobb eredményeket jelent klímavédelmi szempontból is.

Számvevőszéki kritika

Az elmúlt években a német Szövetségi Számvevőszék számtalan-szor fogalmazott meg súlyos kritikát a kormány energiapolitikáját illetően. Nemrég a Bild idézte a hatóság elnökét. Kay Scheller attól tart, hogy a klímavédelmi intézkedések Németországban jelenleg nem hatékonyak, és többek között az ellátásbiztonság garantálásában látja az egyik legfőbb problémát. „A német állam néha nem tudja, hogy melyik intézkedése működik egyáltalán...”

A számvevőszék jelenleg azt vizsgálja, hogy a jogalkotó teljesíti-e a kitűzött céljait a klímabarát energiaállás biztosítása érdekében, amely egyben megfizethető és az ellátásbiztonságot is garantálja. A hatóság elnöke egy közbeeső vizsgálati szakaszra utalva keményen fogalmazott: „A jelenlegi pillanatképp kétségbe ejt bennünket, a kormány eddig kudarcot vallott saját terveiben”. Hozzátéve azt is, hogy az elnök nagy veszélyt lát az ellátásbiztonság tekintetében,

miközben az energia nem lett olcsóbb. A hatóság vezetője azt is kiemelte, hogy „eddig nem látott nagyobb környezeti kompatibilitást. A német atomerőműveket leállították, ugyanakkor széntüzelésű erőműveket újra beindítanak, és cseppfolyósított gázt rendelnek az USA-ból...”

Hab a tortán

Németország a klímavédelem- és az ellátásbiztonság oltárán feláldozta a német atomerőműveket, ezért láthatóan a szén- és gáz-erőművek által termelt villamos energiára égető szükség van már jelenleg is, és a jövőben sem lesz ez másképp. A súlyos ellátásbiztonsági kockázatok miatt tehát a szénerőművek termelése elengedhetetlen, de ehhez szénre is szükség van. Ennek érdekében a németek jelentősen növelik a szénimport mellett a hazai szénkitermelést is.

Utóbbi esetében egészen döbbenetes, de az RWE energiaipari óriásvállalat augusztus 25-én üzemelő szélerőműveket kezdett el elbontani, hogy a Garzweiler külszíni szénbánya területét meg tudják növelni ahhoz, hogy lehetővé váljon további 15-20 millió tonna lignit kitermelése. Úgy tűnik, ha nem is ismerik be, de a németek is kénytelenek belátni, hogy ellátásbiztonságot a szélerőművek nem tudnak biztosítani, ezért inkább a szénerőművekhez fordulnak vissza.

Ehhez az is hozzátartozik, hogy az RWE Európa második legnagyobb szén-dioxid-kibocsátója, ráadásul a cég az elmúlt években, évtizedekben számtalan falut, templomot és temetőt rombolt le, pusztított el a szénerőművek kedvéért.

Szilárd hit

Kanczler-Thuróczy Zsuzsanna | Fotó: Juhász Luca

Szőlész, kereskedő, hagyományörző, rendezvényszervező, judoedző, családapa. Csak néhány dolog, ami az egykori paksi judós, Kun Szilárd tevékenységeiről elmondható. Az olimpiai bajnok Kovács Antal első számú edzőpartnere jelenleg festői környezetben, egy kis baranyai településen, Babarcszőlősön él családjával, nagy harmóniában önmagával és a természettel. Más életmód ez, mint legtöbbünké, ugyanis Szilárd teljes mértékben a maga ura. Az ide vezető útról és a mindennapokról beszélgettünk.

– *Mihez köthető a természet iránti vonzódásod?*

– 1978-ban kezdtem el judózni Pakson Váradí Jánosnál, aztán Tuncsik Józsefnél, majd 4-5 év kihagyás után Hangyási Lászlónál. Ez az időszak meghatározó volt az életemben. A judo jelentése nem feltétlenül a lágy művészet, hanem sokkal inkább a természet, a természetesség útja. E gondolat mentén egyre inkább közeledtem

a természethez, és egy idő után kiköltöztem Paks periferiájára.

Első lépésem a természet felé az volt, mikor vettem egy családi házat Pakson 1994-ben, amit nagyon szerettem, de úgy éreztem, hogy még messzebb akarok menni a város zajától. Szükségem volt területre, hogy legyenek lovaim, kutyáim és konyhakertem. Innen az út már egyenes volt, hogy még inkább eltávolodjak az urbánus

léttől. A következő, az ürge mezei házam egy lovarda mellett volt, így én is elkezdtem lovagolni. Egy idő után mindenképpen saját területet szerettem volna, saját istállóval. Vettem egy cseresznyési házat egy 1 hektáros földterületen, ahol volt négyboxos istálló is, ahol végre lovakat tarthattam. Már ekkor azt éreztem, hogy mindennap úgy akarok felkelni, hogy az első dolog, amit meglátok, a legelő

lovaim legyenek. Ebből táplálkoztam nagyon sokáig, és a mai napig is így élek.

– *Aztán jött a népzene, a hagyományőrző öltözet és a hitvallás?*

– A népzene sokkal korábbra tehető. 1993-ban kezdtem komolyan venni, akkoriban kezdtünk el táncházat látogatni, majd rendezni Pakson. Eleinte nem volt túl sikeres, mert magnóról szólt a népzene, nagyon amatőr szinten ment. Később aztán kinőtte magát. Végre élő zene lett, és szervezősemnek köszönhetően volt, hogy 100-120 ember is eljött. Rengeteg népzenei koncertet szerveztünk templomokban is.

Véleményem szerint a hagyományőrzést nem szabad és nem is lehet szegmensekre bontani, tehát nem szabad kizárólag csak a népzenevel, csak a lovaglással, az íjászzal vagy a küzdősporttal foglalkozni. Együtt, egységében kell tekinteni ezeket. Tudom, hogy furcsa, de a hagyományőrzésnek része a küzdősport is. Ilyen az újjáélesztett baranta is, amelybe beletartozik az íj, a szablya, a kard, a fokos, az ostor, a lándzsa mellett a puszta kezes harcművészet is. Nekem a judo volt az evidens, mert gyerekkoromban is ezt csináltam. Az, hogy a küzdősport is hagyományőrzés, jóval később lett tudatos. A népzene, a lovaglás, az ősi magyar kultúra iránt való érdeklődésem sokkal tudatosabb volt, és mélyebb. Napjainkra már mindez egységben van bennem.

– *Hogy kerültél Paksról Babarcszőlősrre?*

– 2010-ben jöttem el Paksól, mert a párom, Anca itt élt, de előtte 6 évig már fél lábbal itt voltam. Körülbelül 18 éve annak, hogy Babarcszőlőshöz kötődöm. Sokat gondolkodtam annak kap-

csán, hogy végül itt kötöttem ki, hogy kinek mi az útja. Van olyan variáció, amikor már megteremtet az anyagiakat, akkor vágsz bele a vidéki életformába, de ez időigényes. Lehet, hogy az ember 40 vagy 50 éves lesz, mire kijut a városból. Én inkább azt választottam, hogy kevés pénzzel ugrottam bele a váltásba. Amikor megvettem az első paksi házat, már másnap tudtam, hogy még kijebb kell költöznöm. Az út túloldalán volt egy hatalmas mező, és én oda vágyódtam. Mikor kiköltöztem Cseresznyésbe, még nem voltak ennyire

elszabadulva az árak. A telken két lakóház is volt, és egy istálló. Bátorság kellett hozzá, hogy belevágjak, hiszen az első 20 évemet panelban töltöttem.

Itt Babarcszőlősen a természet szerint gondolkodunk, ezért minden évszakban teljesen más a munkához való hozzáállásunk. Amikor kezdődik a tavasz, akkor a lovak már kint vannak a legelőn, nem kell őket etetni, tavasztól kb. decemberig nem is kell velük törőd-

ni. A munkához való viszonyom is olyan, mint az évszakok, télen sokkal kevesebb a teendő, ez inkább a visszahúzódról szól.

Osztom azt az elképzelést a magyarokról, hogy nagy teremtő energiával rendelkeznek. Úgy vélem, nemzetségünk szeret dolgozni, de szeret mulatni is. Azt gondolom, hogy az a normális, ha ez egyensúlyban van. Én szeretek zenét hallgatni, vagy főzni a barátokkal, vagy naplementét nézni a tónál. Sok embernél ez nincs meg, mert ugyanazt a munkát végzik egész évben, télen és nyáron is.

Falun ez nem így működik, az időjárás változásával együtt változik a munkafeladat is. Ha esik az eső, akkor pihensz. A saját tempónkban élünk.

Itt Babarcszőlősen a villányi hegyektől körülveve szabadon választhatok. Ha tehetem, nem utazok be a városba, maximum heti egyszer bemegyek tanítani Pécsre. Lényeg, hogy semmi sem kötelező. Azért teendő itt is mindig akad. Van egy fedeles lovardánk,

egy panziókn, 20 hektár szőlő, 80 hektár szántóföld, legelő és erdő.

– *Úgy tudom a ti életetekben a Kurultáj fontos kulturális esemény, és minden alkalommal elmentek rá. Miért szerettek ide járni?*

– A Kurultáj egy hagyományőrző ünnep, jurtás népek találkozója. A Kurultájra minden év augusztusában járunk. A gyerekek is nagyon szeretik. Arikán, a lányom, három hónaposan vett részt rajta először. 400-500 ló van, rengeteg élő jelenet, honfoglalás kori bevonulás, nagyon sok viselettel

találkoznak a gyerekek, nemcsak magyarral, hanem a magyarral rokon népek viseleteit is láthatják. Sok a hasonlóság ezekkel az emberekkel. Sokáig fellépőként is jártunk ide akhal teke lovainkkal. Ma már kizárólag a szórakozás miatt látogatjuk. Hazafelé menet a benzinkúton igencsak megnéznek, amikor magamon felejttem a kaftánt és az ősmagyar csizmát. Ezeket egyre jobban szeretem viselni, már a hétköznapi során is hordom a tarsolyövet és az olyan ruházatot, amin megjelennek az

ősmagyar jelképek. Úgy hordom őket, mint más az ékszerait. A tarsolynak jelentése is van, nemcsak az a fontos, hogy mit tárolsz benne, hanem azt is jelképezi, hogy mi minden van az életedben.

– *Levédia, Etelköz, finnugor eredet vagy kazahok? Mi a hitvallásod, honnan származunk? Mi a magánvéleményed erről?*

– Az én véleményem e kérdéskörben arra a genetikai elemzésre épül, ami kimondja, hogy nem vagyunk finnugorok, hanem ázsiai alapokon nyugszik a származásunk, tehát keletről származunk, illetve oda-vissza is pulzált ez a nép. Jó példák a lovak is, a genetikai kutatások kimutatták, hogy a magyar harcosok lovai nem huculok voltak, hanem az akhal teke fajta korai ősei. A kutatások azt mondják, hogy még mindig 75%-ban az az ősi vér csorog az itt élő emberek ereiben, amivel bejöttek a Kárpát-medencébe. E témakörben Bíró András antropológus sokkal többet tud mondani. Azt gondolom, hogy a magyarság 50%-ig genetikai kód és 50% lelki, mentális hozzáállás. Nagyon fontos a magyar anyanyelv, a magyar zenei anyanyelv és

a magyar gondolkodás. Ha megkérdezzük, hogy egy kalotaszegi legényes és egy rábaközi verbunk között mi a különbség, sok ember nem tudja. Ezt szerintem ugyanolyan fontos lenne tudni, mint a Szózatot és a Himnuszt.

– Létezik olyan, hogy „ősmagyar” vallás?

– Olyan, hogy ősi magyar vallás, nem létezik, de mégis van. Ennek

szimbiózisban élés. Mi próbálunk a családommal is eszerint élni.

– Az ősi magyar eredetmondának szerinted mennyi igazságtartalma van?

– A mondák sokszor sokkal igazabbak, mint maguk a történelemkönyvekben leírtak. A csodaszarvas legendája arról szól, hogy 100 magyar vitéz üldöz egy szarvast, és beérkeznek egy gyönyörű

illetve velünk vannak napjainkban is.

– Hogyan próbálsz továbbadni a gyerekeidnek a te szemléletedet úgy, hogy ezt ne tehernek érezzék, hanem természetesnek vegyék?

– 8 hektár az udvar, ha ők kilépnek a házból, azonnal érzik ezt a szabadságot. Ebbe nőnek bele. Most volt először, hogy Arikán (9) és Bulcsú (8) a szüreti időszak alatt

egy törvény a lényege, a természettel való szimbiózis, együttélés. Úgy élni, hogy ne ártsak se másnak, se a természetnek, se magamnak. Ez egy szabadságtörvény, amely nem is törvény, inkább az ősi magyar hitrendszer lényege. Ehhez egyébként igen közel áll a buddhizmus. A magyar ősi hitrendszer a végtelen energiához kötődik, amit nem lehet egyetlen emberhez kötni. Sok más vallás kötődik valamilyen személyhez, Jézustól Buddháig, míg az ősi magyar hitrendszerben az alap a végtelen energiájú természettel való

helyre, ahol 100 nő táncol körben, és onnan mindenki elrabol egyet. A gyerekek magyarnéptánc-előadása mind úgy kezdődik, hogy a lányok karikázva táncolnak, és a fiúk berontanak, és eltáncolnak velük. Látható, hogy a monda megjelenik a táncban. Ez a legenda itt van napjainkban is. Bármilyen magyar táncrendet nézünk, női karikázóval kezdődik, utána jön a férfi legényes, és ezt követik a páros táncok. Ez csak egy példa a sok közül. Ezek a szimbólumok gyakorlatilag mindenhol megtalálhatók, ahol a magyarok jártak,

egyedül, ketten kimentek lovagolni. Behozták a legelőről a lovakat, felnyergelték őket, és lovagoltak egymaguk. Gyakorlatilag ők egész nap kint vannak. A természet a legfőbb tanítómesterük.

Szilárd hite nagyon erős, de ő nem egyházban, hanem elsődlegesen a természet törvényeinek teremtő erejében és őseink hagyományának ápolásában hisz. Ezen értékek megőrzésének és továbbadásának szentelte életét. Az út, amin elindult néha nem könnyű, de fáradozásai mind ez idáig töretlen sikerrel jártak.

Kákonyi Team

Susán Janka | Fotó: Susán Janka

Kákonyi Norbert kollégánk a Külső Technológiai Osztályon dolgozik főgépészként a tűzvíz- és hőszolgáltatás területén. Emellett szenvedélyes fogathajtó, amelybe véletlenül csöppent 15 évesen. Lovagolni kezdett, majd adódott egy lehetősége, hogy kipróbálja magát fogathajtásban, és kiderült ehhez különleges tehetsége van. A család azóta is mellette áll, eleinte szülei, ma már felesége és iker kislányai is. A kis birtok, ahol a lovakat és a felszerelést gondozzák, nem működhetne a segítségük nélkül. Itt vezettek körbe, megmutatva, mekkora befektetett munka szükséges ahhoz, hogy megvalósulhasson eddigi legnagyobb eredményük, a kettesfogathajtó-világbajnokságon akadályhajtásban a világbajnoki bronzérem.

1997-ben indult az ehhez vezető úton, amikor édesapja barátja ismertette meg az alapokkal, egyáltalán a lovaglással, mert a családjukban senki nem foglalkozott lovakkal. Élete első versenyén kb. negyven induló közül az 5-6. hely körül végzett. Egy életre megtetszett neki, úgy érezte van hozzá tehetsége. Hatalmas sze-

rencsének éli meg, hogy jókor volt jó helyen, megtalálhatta azt, amivel foglalkozni szeret, és ráadásul még érzéke is van hozzá. Következő évben tovább folytatta az ismeretek, tapasztalatok szerzését, kisebb versenyeken indult, majd hamar felkerült a háromszámos versenyekbe, a mostani kategóriájába. Több éven keresztül bir-

tolta a Tolna megye bajnoka címet, majd régiószinten is első lett. A maihoz viszonyítva akkoriban a lóállomány jelentősebb volt, így a fogathajtók száma is, igazi kihívást jelentett feljutni az A kategóriába, de ez is megvalósult. Ezután többször szerezte meg a magyar bajnoki címet egyéniben és csapatban is, a Magyar Hajtó Derby

győztese, ezüst- és bronzérmes helyezette, a Duna-Alpesi Kupa ezüstérmese. A szép eredményeknek köszönhetően 2015-re az első magyar válogatott cím is összejött. Fábiánsebestyénben rendezték a kettesfogathajtó-vb-t, ahol amatőr hajtóként mérettetett meg a profik között. Két év múlva a vb-n összetettben 10. helyezést ért el Szlovéniában, Lipicán. A 2019-es vb-n a legjobb díjhajtó lovuk lesérült, majdnem elpusztult egy kólikából kiinduló bélcsavardás miatt. Rendkívül csalódottak voltak, mert a lovaik akkor voltak csúcsformában, ha nem jön ez a betegség, előreléphettek volna a tabellán, de ez elúszott. Sárkány egyébként a műtétet követően felgyógyult, és az idei világbajnokság kvalifikációs versenyein a fiatal fogatukban harmadikként szerepelt, magyarul tartalékként. Büszkén meséli, hogy mindig saját nevelésű lovakkal versenyzett, és ez a mai napig így van.

Négy éve fiatal csikókat vásárolt, kiképezték őket, és idén a harmadik versenyszezonjukon kijutottak a világbajnokságra. A történelem időnként ismétli magát, mert Sárkány a vb előtt ismét lesérült, inszalagszakadást szenvedett, 6-8 hónapos regeneráció vár rá. Egy magyar válogatott csapattárstól kaptak egy lovat kölcsön, hogy ne két lóval vágjanak neki a világbajnokságnak.

Közben besétáltunk az istállóba, ott várt minket Sárkány és a két idei bajnok. „Olyanok, mintha a „gyerekeink” lennének!” – mondja kicsit elérékenyülve Norbi. A legtöbb szabadidejüket velük töltik, nemcsak ő, az egész család, a gyerekek is. Érdekes, de nincs kedvenc lova. Mindegyiket szereti, mindegyiknek van erőssége,

gyengésége. Ficsúr nevű lova nehezebben kezelhető, emiatt egy kicsit közelebb áll a szívéhez, mert szereti az ilyen makacs, önfejtő lovakat, olyanokat, mint ő. A legjobb lovuk a szürke Somos, aki versenylónak született, igazi őstehetség.

A válogatottságot ötállomásos versenysorozaton lehet kivívni, amelyből a három legjobb eredményt veszik figyelembe. Az év első két versenyén sok problémával küzdöttek, a harmadikra viszont összeállt minden. Végül szép eredményeik születtek, köztük egy bronzérem a magyar bajnokságon Szilvásváradon.

A világbajnokságot Franciaországban, Le Haras du Pinben rendezték, 1800 km-es távolságban. Három nap alatt gyűrték le a távot, alaposan elfáradva érkeztek meg. A verseny egy hétig tart általában

az utazással, a technikai és állatorvosi kontrollal.

27 ország 94 fogatja versenyzett a helyezésekért. A nemzetközi szint kihívásokkal teli, mert a lovak és

Háromszámos fogathajtás

A díjhajtást egy tánchoz vagy műkorcsolyához lehet leginkább hasonlítani. Előre betanult koreográfiát kell bemutatni 40 × 80 m-es területen. A szélén támpontként betűk határolják, és öt bíró értékeli a bemutatott programot. Év elején megkapják a „kürt”, és mindenki ugyanazt hajtja. A lovak elengedettségét és idomítottságát értékelik. Idén ebben a számban sokat fejlődtek.

A maraton fizikálisan és mentálisan is nehéz a hajtóknak és a lovaknak is. Az első rész a bemelegítés, amikor 25-33 perces időtartamban a lovakat bemelegítik, amit a meghatározott időben kell befejezni. Adott, hogy a kilométereket mikor és hol kell teljesíteni. A második szakaszban, ami Norbi kedvenc versenyszáma, kb. kilenc kilométeres távot kellett megtenni nyolcakadályos pályán, ahol meghatározott sorrendben, az előírt be- és kilépőpontokon kell az akadályokat leküzdeni, és az győz, aki a legtöbb-ször tudja a legkevesebb hibaponttal teljesíteni. Az idei világbajnokságon nehezzé tette a számot, hogy épített akadályok voltak, tetejükön verőlabdákkal.

Az akadályhajtó pálya számít a legnehezebb versenyszámnak a pályák összetettsége miatt. Rengeteget lehet ledolgozni a hátrányból, de visszaesni is a hibapontok és az idő túllépése miatt. Itt is verőlabdák vannak az akadály tetején, egy leesése három hibapontot jelent, az alapidő túllépéséért másodpercenként fél hibapont jár.

a hajtók is kitűnőek. A három versenyszám a három különböző napon: díjhajtás, maraton, akadályhajtás. A díjhajtó lovuk kiesése miatt ez a szám elszállt számukra, de összetettben így is a 22. helyen végeztek, a maratonban 10.-en, amire nagyon büszkék. A zárónapon akadályhajtásban világbajnoki bronzérmet szereztek. Utólag visszatekintve is hatalmas élmény és büszkeség a rekordszámú résztvevők között ezt elérni. A pálya nehezebb volt az átlagosnál, amit az eredmények is mutattak. Verőhiba nélküli alapidőn belüli hajtás nem is született. Minimális időtúllépéssel értek célba, és emiatt csúsztak le az első helyről. Olyan másfél-két másodpercen múltott. Talán an-

nak tudható be, hogy a verseny előtti felkészülő edzőtáborban Szilvásváradon hajtotta először az új kocsiját (a versenyre kapta kölcsön egy barátjától), ott tesztelte. Nem volt rutinja még benne, és más ülőpozícióban hajtott, mint a régin. Az utolsó akadálnál nagy tempóban mentek, mert muszáj volt. Menet közben is figyelték az időt, tudták, mit kell teljesíteni. Az utolsó fordulóban kicsit szűken fordultak, látták a lovak már a célt, megindultak, sodródott a kocsi a műtalajon. Norbi is megijedt, rajta maradt a lába két másodpercre a fékpedálon, és ennyi. Ott ment el szerinte a győzelem. Vagyis egy kis időre ő volt a győztes, és csak a legvégén tudtak ketten eléje

kerülni. De nehogy szomorúak legyünk, mert eszméletlen eredmény ez a világbajnoki bronzérem! „Felejthetetlen élmény volt számukra a hatalmas kivetítőn látni a TOP Driver Norbert Kákonyi feliratot, hallani a szurkolók elismerő kiáltozását! Olyan dolgok szabadulnak fel az emberben egy ilyen pillanatban, amit nem is lehet leírni!” – mondja Norbi.

A maraton és az akadálypálya minden versenyen más, a helyszínen érve ismerik meg. Érdekes, hogy a lovak csak a verseny napján mehetnek be a pályára, a felkészülésnél a hajtók járnak be gyalog, fejben próbálják összerakni. Ezt nehezé teszi, hogy rengeteg variáció van a pályák teljesítésére, és

ezekből kell a legjobbat kiválasztani. A felkészülés során naponta akár 30-40 km-t gyalognak a bejárások alatt.

Minden számot kötelező segédhajtóval teljesíteni. A díj- és az akadályhajtásban nem igazán van szerepe, leginkább a kocsi díszje a kocsi stílusához passzoló ruhát viselve. A maratonton viszont annál inkább, mert az egyensúlyozáson kívül a pálya és az idő figyelésében is segít.

Ha már szóba kerültek a kocsik, át-sétáltunk megnézni a valóságban. Sajnos ez sem egy olcsó sport, mert a kiélezett küzdelmek hozzák magukkal az előnyt jelentő technikai fejlesztéseket, amelyekben a csillagos ég a határ. Kezdjük a sort a mindennapos használatú jártatókocsival. Ballonosabb kerékkel, kényelmes ülésel felszerelt, hogy a napi szintű tréningek alatt védje a derekukat. A mellette álló maratónkocsiról ez már nem mondható el. Ennek inkább a technikai előnyeit mutatja meg Norbi, a forduláskor előnyös késleltetőrendszerrel, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy a lovakat tartó rúd hamarabb tud fordulni, mint a kocsi, ezáltal kisebb ívre van szükség a forduláshoz. Gázpedál itt nincs, ugye szó szerinti lóerővel halad a kocsi, viszont három fékpedál segít a lassításban: első, hátsó és a forgószármolyfék. Ennél a számnál van óriási szerepe a segédhajtónak több szempontból is. A három közül ez a kocsi a legkönnyebb, ráadásul keskeny a tengelytávja, emiatt borulékony, és csúszkál is, ezért van szükség, hogy balanszírozza a kocsit. Érdekes, de a segédhajtó súlya nem igazán számít, inkább az, hogy jól helyezkedjen. A következő kocsi az egyes jártatókocsi, amiben a harmadik lovat edzik.

Díjhajtásra két kocsijuk is van, egy modernebb Spider és egy szebb Cziráki, egy igazi magyar tradicionális építmény, viszont ez lassúbb a másíknál, így az eredmények eléréséhez már nem megfelelő – jegyzi meg szomorúan. Gondoljon bele az olvasó, hogy egy versenyre minimum három lo-

vat és három kocsit kell vinniük, a felszerelésekről már nem is beszélve. A vb-re úgy képzeljék el, hogy egy hónapig pakoltak. Az utolsó szigetelőszalagtól kezdve a lovak élelméig mindenre kell gondolni. A család együtt utazik, a lányokat sem lehet itthon hagyni, mert a Kákonyi szurkolócsapatnak már híre van!

A kamionokhoz tartva elsétálunk a lányok pónijai mellett, ők is mindennaposak itt, felkantározzák őket, és szőrén lovagolnak rajtuk. Norbi az édesapjával és a barátjával átépített egy kamiont a versenyzéshez. Ez egy pótkocsis járgány, az első részében van a szállásuk két emeletes ágygal, kis konyhával, víztartállyal, bojlerrel,

és leválasztva ebben utaznak a lovak is. Norbi vezeti a kamiont, kamerán keresztül látja, hogyan érzik magukat a lovak. A pótkocsiban a „hintókat” viszik, a felszerelést, és itt van egyébként a fürdő is. A kamionon kívül egy kisteherautóval még egy lakókocsit is húznak, azt Norbi felesége szokta vezetni, de

a vb-re szerencsére volt erre segítségük.

Norbi mindig jó előre tervez, már cseperedik az újabb lógeneráció. A lovak 6 éves korukig csikók, eddigre esik ki az utolsó csikófoguk, ekkortól lehet megkezdeni a kiképzésüket. Olyan 8-9 évesen indulnak el versenyeken, és ha fizikálisan és egészséggel is bírják, kb. 10 évet versenyezhetnek. Sárkány lassan pihenőre térhet, mert már készen áll helyette Leopold (hannoveri származású díjló). A lovak átlagban 25-30 évig élnek.

Éltre szóló program, eszméletlen munkával, de mindenki annyit vehet ki valamiből, amennyit beletesz. A Kákonyi család, úgy érzem, jól áll ebben az arányban.

Janustól holdújévig

Kanczler-Thuróczy Zsuzsanna | Fotó: stock.adobe.com

Mindig is foglalkoztatott, hogy vajon mások is hasonlóan gondolkodnak az újévet megelőző és az azt követő néhány napról, mint én. Számomra ez az időszak mindig egy kicsit keserűdes. Ilyenkor már túl vagyunk az adventi ünnepeken és a szilveszteri mulatozáson. Már közelednek az új, munkával teli hétköznapiak, ami kissé bizonytalan, nem feltétlenül pozitív érzéssel jár, másrészt viszont mindig valami különös várakozás tölt el, hogy vajon mit tartogat számomra az elkövetkezendő időszak. Végeztem egy kis kutatómunkát, hogy megtudjam, a világ különböző részein mikortól számolják az új esztendőt, milyen hagyományok, fogadalmak és jóslatok köthetők ehhez a fontos dátumhoz.

Újév, de mikor?

A mi kultúrkörünkben megszokott, hogy január hónappal kezdjük az újesztendőt, de körbetekintve a világban láthatjuk, hogy ez nincs mindenhol így. Természetesen ennek történelmi háttere van, és emiatt alakulhatott úgy, hogy habár világunk országainak zöme a szoláris Gergely-naptárt veszi alapul, mégis sok helyütt más időszámítási módszereket használnak.

Az ősi kelta népek hagyománya szerint október 31-én az éj leszálltával ér véget és november elsejével kezdődik az új év. Ilyenkor ér véget a nyári időszak és eljön a sötétség ideje. Ekkor nyílnak meg a túlvilág és a földi élet közti határok, és hagyományosan ekkor szokták az emberek házról házra járva elűzni a gonosz szellemeket. Az angolszász eredetű ünnep, a Halloween is ebből eredeztethető és él tovább napjainkig, de a katolikus egyház mindenszentek ünnepe is november elsejére esik.

Sok helyütt a világban a pravoszláv egyház azon részeinél, amelyek nem tértek át a Gergely-naptárra nem január elsején, hanem 14-én kezdődik az új esztendő, de napjainkban ezekben a térségekben is majdnem mindenütt elsején köszöntik a polgári újévet.

A miénktől legnagyobb eltérés talán a kelet-ázsiai országokban és Kínában mutatkozik, hiszen ott a hagyományos holdnaptár alapján

tartják a holdújévet vagy másnéven tavaszünnepet. Érdekes, hogy a mi húsvétunkhoz hasonlóan minden évben változik az időpontja január 23. és február 23. között, és számukra ez az év legfontosabb ünnepe.

A zsidó és az iszlám újév is eltér a miénktől. A Ros Hasánát, Ádám és Éva teremtésének évfordulóját tavaly szeptember 15–17. között ünnepelték. Kezdetét hívják a világ születése napjának a zsidó vallásban, és ekkor kezdődik a Jom Kipurig, azaz az engesztelés napjáig tartó tíz bűnbánó nap is.

Az iszlám hitvilágban folyamatosan változik az új év köszöntésének napja. 2023-ban július 19-én volt. Ez a hold járásán alapuló uniszoláris naptárral van összefüggésben.

Fontos megjegyezni, hogy napjainkra az iszlám államok nagy többségében már a miénknek megfelelő Gergely-naptárt használják.

Újévi hagyományok a nagyvilágban

Bár nem minden országban január 1-jén kezdődik az új év, de ezt az eseményt a világ minden táján megünneplik. Sok országban találkozhattunk elsőre talán furcsának tűnő újévi hagyományokkal. Jósló hagyománynak számít Németországban az ólomöntés, ami egyébként a finneknél is szokás, amikor mindenki megolvaszt egy kis darab ólmot egy gyertya fölé, majd egy tál hideg vízbe önti. Az így megdermedt fém egy bizo-

nyos formát felvéve a babona szerint megjósolja az adott személy következő évét.

A dél-koreaiak is megünneplik az újévet, habár ők a gregorián naptár szerint kicsit később. Tradicionális ételük egy savanyú leves vékony rizstészttával (tteokguk), amely szerencsét hoz az elfogyasztójának. A koreaiak újév napjától tekintik magukat egy évvel idősebbnek, úgy határozzák meg a korukat, hogy hány tányér tteokguk levest ettek meg életük során.

Kínában hagyományos ajándéknak számít a piros boríték (hong-

bao) ajándékozása, melybe páros számjegyű pénzt tesznek, hiszen csak így hozhat szerencsét mind az ajándékozónak, mind az ajándékozottnak.

A skótok szerint fontos, hogy újévkor ki látogatja meg először a családot. Szerencsésnek tartják, ha egy magas, sötét hajú férfi az illető. Az ír hölgyek pedig egy új szerelem reményében szilveszterkor fagyöngyöt rejtenek a párnájuk alá.

Újévi fogadalmaink eredete

Újévi fogadalmaink eredete Julius Caesarhoz köthető. Ő volt az, aki Kr.e. 46-ban január 1-jét tette meg az új év első napjának, és ő vezette be a 365 napos naptárt, amit ma is használunk. Nem véletlen, hogy első hónapunk Janusról, a kétarcú istenről kapta a nevét. A rómaiak abban hittek, hogy Janus egyszer-

re néz vissza a múltba és a jövőbe, ő volt a kezdet és a vég védőszeleme. Neki mutattak be áldozatokat és tettek fogadalmakat.

A rómaiak előtt a babiloni birodalomban is tartottak ünnepséget az új év tiszteletére, habár számukra az év nem januárban, hanem március közepén, a vetés idején kezdődött. A 12 napos vallási ünnepen a babiloniak megfogadták

isteneiknek, hogy egész évben nekik tetsző életet fognak élni. E hagyománynak tehát főként vallásos gyökerei vannak, mára azonban elsősorban magunknak teszünk fogadalmat. A legnépszerűbb válfogadalmak többnyire minden évben ugyanazok: egészségesebben élni, sportolni, leszámolni a káros szenvedélyekkel, kevesebbet stresszelni, több időt tölteni pihenéssel. Habár az emberek fele tesz valamilyen fogadalmat élete során, azonban mindössze 10-20%-uk képes meg is valósítani azt, ráadásul az eredményesség a kor előrehaladtával tovább romlik. Sokan kutatják a sikeres újévi fogadalmak titkát. A kutatások szerint a kulcs a stratégia kialakítása, illetve a reális elvárások

megfogalmazása. Szintén fontos szempont a kudarcok elengedése, vagyis az első sikertelenség után nem szabad azonnal feladni.

Időjóslás

Január első napjaihoz számos népi megfigyelés kötődik. Régi angol tapasztalás szerint olyan lesz a szeptemberi időjárás, amilyen január második napján. Egy másik szerint, ha január első napján napos az idő, akkor májusig télies idő várható. A svédek január 3-át használják időjóslásra, amilyen időjárás van ezen a napon, olyan várható a következő kilenc hétben is. E téren persze nem kell messzire menni. Hazánkban is sok népi

megfigyelésen alapuló jóslással találkozhatunk, melyek többsége a téllal kapcsolatos. Ez érthető is, hiszen elődeink sokkal jobban ki voltak téve a tél szélsőségeinek. Ezek közül nézzük a legismertebbeket. Ha csillagos az újévi éjszaka, rövid lesz a tél. Ellenben hosszú télre lehet számítani, ha az év első reggelén északi, hideg szél fúj. Sokára jön el a tavasz, ha vízkeresztkor fagy. Ha február 6-án nem esik, akkor zivataros lesz a nyár. Az eső ellenben azt jelzi, csapadékos lesz a tavasz is. A névnapokhoz kötődő időjárás megfigyelések közül pedig az egyik legismertebb, ha Piroska napján (január 18.) fagy, 40 napig el nem hagy.

Vagyunk mi ketten meg az írás

Susán Janka | Fotó: saját archívum, Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár

Már hullott a gesztenye, amikor Szabó T. Anna és Dragomány György október végén Pakson járt, egy egész délutánt és estét töltöttek a Pákolitz István Városi Könyvtár meghívására városunkban. Minden generáció találkozhatott velük, kisiskolásoknak Anna tartott intenzív, lehengető órát, a gimnazistákat György vezette be az írói lét mindennapjaiba, gyermekora meghatározó élményeibe. Estére pedig író-olvasó találkozón ismerkedhettünk velük. Már napok óta készültem a személyes találkozásra, mert a mai írók-költők közül számomra ők a legizgalmasabb páros. Maradandó élmény, hogy bepillantottam az óráikba, és részese lehettem a beszélgetésüknek, amelynek folyását, irányát Anna terelgette, György pedig élvezettel követte őt, néha azért picit megmakacsolva magát, és időnként meghatározóan visszakerdező vagy éppen irányt váltva.

Gesztényével a kezében mondta el a beszélgetésük első versét Anna. Hihetetlen a memóriája! Ha úgy hozza a sors, hogy nem tud elvinni egy verseskötetet magával, akkor megtanulja. De erre majd később visszatérek.

Erdélyből települtek át még a rendszerváltás előtt Magyarországra, és a korábbi otthonuktól az egyik legtávolabbi magyar városban, Szombathelyen találkoztak. Mindketten íróknak készültek, és egymásba kapaszkodva haladtak 15

éves koruktól, „mert egyedül voltak ezzel a mániájukkal”. Megtudtuk, akkortól számít valaki írónak, ha megjelenik az első műve. Anna megelőzte ebben Gyurit, mert 23 évesen jelent meg az első verseskötete, majd utána gyorsan még

kettő. Jót derültek azon, hogy Gyuri sokáig „írófeleség volt”, mert az első regényén, a Pusztítás könyvén nyolc évig dolgozott.

Harcostársak

Ami akkor kezdődött, amikor Gyuri elkezdett udvarolni, mert Anna megígérte, hogy ha a felesége lesz, mindennap fognak videójátékkal „harcolni”. Amíg udvarolt neki, addig ez meg is valósult, de ahogy feleségül vette, felhagyott vele. „Viszont szültem neki két fiút, akik boldogan játszanak!” – „Igen, de ellenük sajnos alulmaradok...” – teszi hozzá Gyuri. Egyszer viszont készült róluk egy párbajtőrözős fotó egy lapba, így lettek ismét harcostársak a válóságban is.

Miről szól a házasság?

„Én megmondom neki, hogy mit csináljon, de nem csinálja. Ő megmondja nekem, hogy mit csináljak, persze én sem csinálom. De valahogy minden megtörténik. Hogy ki végzi el végül, és kinek a kérésére? Azt utólag nehéz rekonstruálni.” Közben felülnek a lépcsőre, hogy mindenki láthassa őket.

Lépcső

Gyerekkorukban mindketten a negyedik emeleten laktak, amikor találkoztak, sokat beszéltek a lépcsőházi élményeikről. Ami nálunk tömbház, az Romániában blokk, de Anna híres nyelvészprofesszor nagyapja nem hagyta, hogy elrománosodjon a hétköznapi szóhasználatuk. Gyuri szobája szinte része volt a lépcsőháznak, mert a lépcsőházi korlát a szobájában ért véget, ha valaki, valami hozzáért, az a szobájában is rezonált. A marosvásárhelyi Rákóczi-lépcső sok mindent tanított meg neki: olyan

egyszerű dolgokat is, hogy száz lépcső milyen sok, mennyivel nehezebb felmenni, mint le. De azt is, hogy mi az erőszak. Ferivel, a barátjával mentek lefelé, és látták, hogy velük szembe jön lentől egy bokszkesztyűs fiú, aki nem volt túl idős, sem erősebb. Ahogy közeledett feléjük, érezték, hogy valamelyiküket fejbe fogja ütni.

Előtte is tudta, hogy van erőszak, mert folyton háborúsat játszottak, köves parittyázták egymást, verekedtek. Végül barátját ütötte meg, aztán felfelé gyorsan továbbment. Akkor tanulta meg, hogy az erőszaknak nincs értelme, de mindig megtörténik. Az első két regényében (Pusztítás könyve, Fehér király) sok ehhez hasonló,

váratlan és mélyről jövő erőszakot dolgoz fel. A gyerekkorukat meghatározta, hogy mindenki továbbadta a frusztrációját, ami az egész akkori román rendszerből eredt. 1988-89-ben már Magyarországon Orwellt olvastak, hatalmas felszabadító beszélgetéseket folytattak.

Könyvek

Nem tudnak akkora térben élni, hogy elférjenek a könyveik. Anna agya a könyvtára, a kiterjesztett elméje a könyvei. Ha nincsenek mellette, akkor nem érzi jól magát. Jár ugyan könyvtárba, de olvasás után, amiről úgy érzi, a birtokába is kell kerülnie, azt megveszi magának.

Felidéztek, amikor kamaszként, leendő bölcsészként a szerelmet is a kikölcsonzött könyvekből tanulták. Anna egyik kedvenc költője Nemes Nagy Ágnes, annyira, hogy meg is tanulta a kötetét kívülről. Szándékosan, mert egy amerikai csereprogramban nem akarta a könyvtári könyvet magával vinni, így meg kellett tanulnia, hogy fejben vihesse el. Eleinte a saját versei is nagyon hasonlítottak N. N. Á. verseire, de aztán szépen leülepedett.

Eötvös Kollégium

Anna felvételi augusztus 23-án volt, ezen a napon ünnepelték Romániában a diktatúrát, ami rossz emlékeket hozott fel benne, sajnos ekkor foszlott szerte az az álma, hogy egyszer találkozhasson Nemes Nagy Ágnessel, aki ezen a napon halt meg. Később olvasta, hogy N. N. Á. hozzá hasonlóan maradt le Babits Mihályról. Utólag már úgy érzi, jó valakit csak az írásain keresztül megismerni, mert személyesen nem biztos, hogy szerette volna. Fontos számára, hogy mindketten erdélyi származásúak, és az örökségük Magyarországon folytatódott. Gyuri akkoriban már javában írta a regényét, de titokban tartotta. Úgy érezte, ha beszél róla, nem fog elkészülni. Még a tanárainak sem árulta el, pedig rá is kérdeztek, amikor a regényírás után érdeklődött. Csodálatos volt Anna számára ez nyolc év, amíg volt egy saját írója, akit csak ő olvasott. Tulajdonképpen az írásra nincsen módszer, mindenkinek magának kell megismernie, hogy milyen írói alkat. Gyuri akkor még nem mert a regényén kívül más írással is foglalkozni. Utólag azonban rá kellett jönnie, hogy nem egy egyenes mentén érdemes haladnia, futhatnak párhuzamosok is.

Érdekes, hogy a regénye első címe Útvesztő volt.

Álnéven

Nemcsak harcostársak, hanem tettestársak is. Amikor Anna várandós volt, elkezdett érdeklődni a divat iránt. Ekkoriban kapott egy kihívást, próbáljon meg antik versformában írni. Kitalált hozzá egy szupermodellt, aki járja a világot, unalmában pedig verseket ír, antik metrumban. Be is küldte különböző irodalmi lapoknak álnéven, amihez együtt „hamisították” a külföldről, pl. Koreából érkező levelet, ottani bélyeggel, aztán személyesen dobták be a címzettek postaládájába. Tulajdonképpen bebizonyították, hogy névtelen költő versei is bekerülhetnek neves lapokba. Gyuri tanúja volt, amikor az egyik szerkesztőségben arról tanakodtak, hogy ki lehet ez a modell. Annától pedig egyszer véleményt is kértek az ismeretlen szerző verséről. Szép irodalmi tréfa volt ez számukra.

Főzés

Még diákként sokat elmélkedtek arról, hogy milyen ínycsemegetés lenne, ha lenne rá lehetőségük. Együtt főztek már az Eötvös Kollégiumban, Anna fűszereket vásárolt Gyurinak. Megmutatkozott, hogy kíváncsiságuk különböző. Gyuri módszeresen, Anna szerteágazóan főz, és így jól kiegészítik egymást. Gyurinak a főzés mániájává vált, és azt gondolja, ezzel tudja kompenzálni az írás mint tevékenység eseménytelenségét. Írás közben kívülről nem történik semmi, minden csak belül játszódik, és ennek szöges ellentéte a főzés, amikor teljesen kilép az íráshoz kötődő gondolataiból, és egyben stresszoldás is számára. Következő fokozatként történetekkel kiegészítve elkészültek a főzőskönyvei, új műfajt teremtve ezzel, mert megállják a helyüket a konyhában és a nappaliban is. A receptekhez lebilincselő történetek tartoznak.

Vagyunk mi ketten meg az írás

„Szerelmi hármas a miénk.” A mai napig meglepi őket a másik írása, amikor megmutatják egymásnak. „Olyan szép, amikor dolgozik valamin, és nem tudom, hogy mi lesz az!” Persze azért előfordul, hogy egy novella vagy vers elejét már olvasták, de nem tudják, hogy mi lesz a vége. Jó érzés várakozni rá.

Miről szól az írás?

„Annyira hiszel abban, hogy meg tudod csinálni, hogy végül megcsinálod.”

Hatnak egymásra

Sokszor nem tudják, hogy egy képet, helyzetet melyikük talált ki. Néha előfordul, hogy átálmodnak egymás álmába. Annyira összefonódnak, hogy időnként hasonlót írnak. Harmincöt éve repülnek egymás mellett, nem is akarnak szabadulni belőle. Jó műhely számukra.

Soha nem a másolás a cél

Susán Janka | Fotó: Susán Janka

Dr. Kriston-Vízi József meghívására érkeztem néhai Dargay Lajos szobrászművész otthonába és műtermébe Kalocsára. József és Márta (a művész felesége) vezetett körbe a műteremben, amelyben öt éve áll meg az idő. A család létrehozta a művész hagyatékát kezelő Dargay Lajos Művészeti Alapítványt, a kuratórium elnökének Józsefet kérték fel, aki múzeumi ember, kultúraszervező, tapasztalata van, milyen lehetőségek léteznek a hagyaték méltó megőrzésében, a művészeti élet vérkeringésben tartásában.

A műterembe lépve Márta körbejárt, bekapcsolta a működőképes kinetikus szobrokat, és egyszerre megtelt a tér élettel. Színek, fények és formák vonták magukra a figyelmet, a szobrokon kívül grafikák is mutatták a művész sokoldalúságát.

– *Honnan a kapcsolat, az ismeretség Dargay Lajossal?*

– Az 1970-es és 80-as évek fordulóján néhány évet Egerben, a Vár-

múzeumban dolgoztam. Akkoriban ő már évtizedek óta egri lakos volt, óhatatlanul egymásba botlottunk, az ottani pezsgő kulturális életben sokszor kereszteztük egymást. Később szétváltak útjaink, de pár hónap eltéréssel Bács-Kiskun megyébe hozott mindkettőnk a sors éppen négy évtizeddel ezelőtt. Lajos Kalocsára költözött, miután megbízták a Schöffler-adomány, -hagyaték gondozásával, a

leendő múzeum előkészítésével. Én Kecskeméten a Szórákaténusz Játékmúzeum vezető munkatársa lettem. Egy megyében éltünk, de sokáig nem találkoztunk személyesen. 2018-ban találkoztunk utoljára, egy kedves tanítványa kiállításának szervezésekor. Ekkor is agitáltam, hogy neki is legyen egy életmű-kiállítása végre Kecskeméten, megbeszéltük. Sajnos erre már nem került sor a december 20-ai halála

miatt. Itt állunk a Tourneon II. című alkotása mellett, amit először élénk színekkel álmodott meg, majd az utolsó hónapjaiban átfestette többször, csak fehéret és feketét használva. Egy művész, egy lélek megérezett valamit. Volt, amikor teljesen fehérre, aztán így maradt feketén-fehéren furcsa mementónak.

– *Milyen érdekes, hogy Kalocsa két jelentős művésszel is érintett a kinetikus szobrászatban!*

– Dargaynak köszönhető, hogy Kalocsa megismerte Nicolas Schöffert még Lajos egri évei alatt. Ott alakított meg egy legendás észak-magyarországi mérnök-művész „iparesztetikai” alkotócsoporthoz (a később nélküle már KineTeam néven futó közösség), amellyel 1976-ban rendeztek egy kiállítást Nicolas Schöffernak, ahová meghívták az akkori kalocsai városvezetést is. Ekkor „kaptak rá”, ismerkedtek meg a már világhírű szobrász munkásságával.

– *Izgalmas kérdés, hogy ki hatott kire?*

– Nicolas Schöfferről itthon még mindig alig vagy csak keveset hallunk, és lám: Lajos 1964-ben már ilyet készít – mutat az egyik modern szobrára. – Az ifjú 1960-ban Sárospatakon érettségizett, ők voltak az utolsó évfolyam, akik plusz egy éves képzés után rendes tanítói diplomát szereztek. Egerszalókon tanított tíz-egynéhány évig elszánással és örömmel. 1962–64 között felvételizett a képzőművészeti főiskolára, mert művészi ambíciói voltak, eleinte festéssel és grafikával próbálkozott. Nem vették fel, de az egyik felvételi során összeismerkedett Vilt Tiborral (Kossuth- és Munkácsy Mihály-díjas szobrász), aki meghívta feleségével, Schaár Erzsébettel közös budafoki „szalonuk” izgalmas szellemi közös-

ségébe. Gyakran látogatott el ide hétvégeken, hogy például Kassák Lajossal is találkozhasson. Sokan közülük fordítottak franciáról, angolról, így elérhetőek voltak számukra a külföldi aktuális magazinok is. Egerben művésztársaival kollektíven béreltek műtermet (nem csak szobrászokkal), ott is egy kis alkotói „kohó” működött, és a heti, havi haladásait fotókon vitte vagy küldte el megmutatni. Az öntudatos, fiatal művész nagy alázattal vette Vilt Tibor korrigálásait. A Mester hatása itt is látható.

– *Mikor látogatott ki először nyugatra?*

– 1967-ben barátaival, az első útlevelükkel autóstoppal utaztak Franciaországba. Szilágyi Istvánnal, Csont Istvánnal és Balogh Lászlóval (aki már korán izgalmas kinetikus szobrokat készített) egy hónapon keresztül végigjárták Párizs galériáit. Itthon aztán a Viltnél megismert Major Máté építész akadémikusnak is bizonyos hatása volt abban, hogy Dargay elkezdett érdeklődni az újfajta térképzés, a szobor és

terének átmozgatása, átszakítása iránt. 1970-ben aztán személyesen is megismerkedett Nicolas Schöfferral Párizsban, Major Máté ajánlólevelének köszönhetően. A találkozás után az alkotói szemléletében teljesen új irány kezdődött. Mellette azonban sok mindennel kísérletezett, az 1960-as és 70-es években fotómontázsokat, kollázsokat is előszeretettel készített, majd korai számítógépes grafika lehetőségei is érdekelték, bár neki nem volt igazán sosem professzionális számítógépe. Itt vannak például az első fényfalának különböző változatai, különböző méretben és eltérő ki-

dolgozásban. Párhuzamosan több műfajban dolgozott, de megjelent egy minimalista vonulat a művészetében rendkívül egyszerű formákkal, mint itt ezek a letisztult fém-sín-kompozíciók. Tanárként sokáig ábrázoló geometriát is tanított...

– *Milyen jelentős alkotása készült ekkoriban?*

– 1978 novemberében, pont 45 éve Egerben felállították a 7-10 méter magas Fénytornyát.

– Ez is párhuzam Schöffer Kalocsán megépített tornyával. Időben ezek hogyan viszonyulnak egymáshoz?

– Schöffer Chronos-8-át 1982-ben állították fel. Gyakorlatilag Dargay 1977-ben töltött hosszabb időt ösztöndíjasként Párizsban, akkor készült fel saját fénytornyának végleges kialakítására is. Teljesen önálló alkotás született, azonban szükség volt egy mindenképpen megerősítő szellemi és a műszaki kivitelezésben jártasabb elme (Schöffer) együttműködő biztatására, ez nem vitás. A párizsi Mester többször elismerően nyilatkozott Dargay páratlan kreativitásáról, pedig ő aztán nem gyakran dobálózott mások dicséretével... Szerencsére gazdag archívumunkban megvan a két művész levelezése is, ezzel is alátámasztható mindez. Ekkoriban Dargay már a Schöffer-adomány befogadását készítette elő Kalocsán, és szülőháza felújítása is szóba került. S tegyük hozzá: mindezt Dargay tanári és alkotói munkája mellett Egerből intézi, valójában különösebb anyagi haszon nélkül!

– Miben hasonlít és miben különbözik a két művész monumentális alkotása?

– Az elgondolás szerint mindkettő a környezet jellegzetes zajaira reflektál, az egyik a mozgó fényekkel, tükrökkel. Városi környezetben ez az emberek által teremtett hangokat (a közlekedés és a zajló élet jellegzetességeit) jelenti. A Dargay-féle mű egy zárt, de elegánsan tagolt és átlátható építmény. A befutó hangokat, zörejeket egy belső feldolgozóegység segítségével fényeffektusokká, színes-látható etűdökké kombinálta össze, amelyek ezután már egymásra is hatással lévén feleltek, változtatták maguk is gerjesztett „tudásukat”.

Schöffer 23 méter magas tornya a kisváros közlekedési csomópontjában áll. Egy beépített motor segítségével – a tervek szerint éjjel-nappal – mozgatott, ahhoz szerkesztett-komponált krómacél rúd, forgó tükrök és fényszóró sorozatzajainak lassú mozgása révén szintén fényekkel reflektált. Egyfajta alföldi világító torony, hipermó dern tájékozódási pont gyanánt. S persze mindkét alkotás esetében fontos (volt, lett volna) a folyamatos és gondos karbantartás, de ez

már a szokásos fenntartói lustaság átká...

– Mondhatjuk, hogy Magyarországon Dargay és Schöffer a kinetikus szobrászat úttörői? Manapság is érezhető a hatásuk?

– Az 1930-as évek második felétől külföldön élő, de az 1960-as évek végétől már tudatosan hazafelé igyekvő Schöffer érzékenyen felismerte, hogy Dargayban megvan ez iránt a fogékonyság, a spiritusz, és ami a fő: nem divatból vagy kíváncsi kísérletezésből fakadó elszánt

művészi és következetes társadalmi világlátás. Nem csak pillanatnyi fellángolás vezérelte az érdeklődését. A hatásukat erős alkotói egyéniségeknél nem könnyű kibogozni, akár élőkről vagy már elhunytakról legyen szó. Akiben volt ilyen irányú nyitottság a saját művészi öntudata mellett, az rendszeresen megfordult itt a műteremben is, vagy a már létező Schöffler-gyűjteményi házban. Tartották, alakították a kapcsolatot, például Harasztý „Édeske” Istvánnal. Még olyanokkal is, akiknél nem a kinetikus-kiberetikusi műfaji, hanem a szuverén, de érzékeny konstruktív látásmód volt a jellemző. Említhetem az általa igen szeretett Balogh Lászlót, de Makoldi Sándort, Fajó Jánost, Konok Tamást is, akikkel halálukig kapcsolatban álltak. Veszprémben most látható ebben a témában egy kiállítás, ahol Dargay mellett a fiatalabbak is szerepelnek, mint Csörgő Attila. A nyolcvanas években a rendszeres Schöffler Szemináriumok tucatjával ide vonzottak alkotótársakat laza, de termékeny eszmecserékre a haza és a nagyvilág számos részéből. Úgy gondolom, hogy Dargay személye sokak számára biztos fogódzópontot jelentett itt, a Duna kalocsai „nemzetközi szellemi kikötőjében”.

– *Manapság a tudomány és művészet közelebb kerültek. Hogy látod ezt?*

– Ebben az az izgalmas, hogy nem egy folytonos fejlődése volt ennek a hazai szobrászatban. Dargay, ha ma élne, elégedetten dörmögne az orra alatt, hogy ez ismét előkerül. A kilencvenes évek második felétől másfajta „helyezkedés” történt, amikor a galériák irányai voltak a meghatározók. Elfelejtődött az a fajta gondolkodás, hogy pl. az ember által teremtett korai komputer-

világ eredményei nem átkok vagy jól fizető, léha játszadozások. Érdekességként elmesélem, hogy az egri Fénytorony építése után, annak tapasztalatai nyomán alakult meg az első műszaki GMK (gazdasági munkaközösség), amely Kalocsán már hatalmasat „menetelt”. Egri és budapesti státuszban lévő mérnökök kiváltva az ipart, összehozták a szobor építéséhez szükséges tudást. A nyolcvanas évek végétől

egyfajta individualizálás indult el, és az előbbihez hasonló együttműködések művészek és tudományos szakemberek között megritkult, jött egyfajta megélhetési művészet. Amikor 2000-ben megrendezték a nagy milleneumi kiállítást „Innováció, intuíció, invenció a magyar képzőművészetben” címmel, egy önálló termet kapott két alkotás: Dargay Pneu 2 c. (amely mellett éppen beszélgettünk) és Schöffler másik mobil szobra, amelyek úgy voltak elhelyezve, hogy egymásra reflektált a két szobor, de csak akkor, ha bent volt egy látogató is a teremben.

– *Milyen tervei vannak az alapítványnak?*

– A Magyar Művészeti Akadémia gondozásában megjelenésre váró tanulmánykötet munkálatait e hetekben zárjuk. Szeretnénk művészeket, művész hallgatókat,

művészet iránt érdeklődőket, de akár a műgyűjtésben élvezetet látókat is rendszeresen megszólítani. A bővítés és megújítás terveire váró műteremben látható alkotásokat – mint tette azt Mesterünk – virtuálisan kimozdítani a helyükről, elhelyezni más környezetben, kísérletezni velük. Célunk, hogy megtermékenyítsük más műfajok képviselőit, például építészt, szobrászt, fotóst, zenészt, informatikust,

akár mozgásművészeket is. Az egykori Fénytorony is felkeltette a művészek érdeklődését, akik a mai technikai vívmányokat felhasználva rekonstruálnák. Szakmai együttműködést tervezünk – korábbi pécsi kezdeményezésünk nyomán – az egri alma mater mai művészeti és pedagógiai intézetével, és a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. Nyitott műhelyként Dargay Lajos alkotásainak továbbgondolására, inspirációként a hallgatók számára. Soha nem a másolás a cél, hanem új művek konstruálása.

Beszélgetésünk végén Márta asszony legendás vendéglátásának részesei is lehettünk. Isteni citromos pitét készít! Elmondta, hogy férjének négy élete volt: a művészte, a tanári pályája és a művészeti szervező tevékenysége mellett a negyedik a családja.

Hát itt van újra...

Szabó Márta | Fotó: Juhász Luca, AEM

Egy új évkezdés... Visszatekintve az elmúlt pár évre, szerintem sokakban felsejlik, hogy vajon ezúttal mit tartogat számunkra az előttünk álló 12 hónap. Jellemzően szilvesztertől kezdődően egyre több közösségi-média-platfomon találkozhatunk olyan képekkel, amelyek a megkapó látványon túl, mint valami halk fohász, tűnnek fel a *feedben*, például: „2024, kérlek, legyél jó!”

Mi itt az Atomenergetikai Múzeumban (AEM) úgy látjuk, hogy minden adott ahhoz, hogy ez az év is igazán különleges legyen. Archívumunk és gyűjteményünk sok kincse között nézelődve csokorba is gyűjtöttünk olyan kerek és nem egészen kerek, de jeles évfordulókat, amelyek előrevetítik, hogy idén is lesz okunk az ünneplésre bőven.

2024-ben...

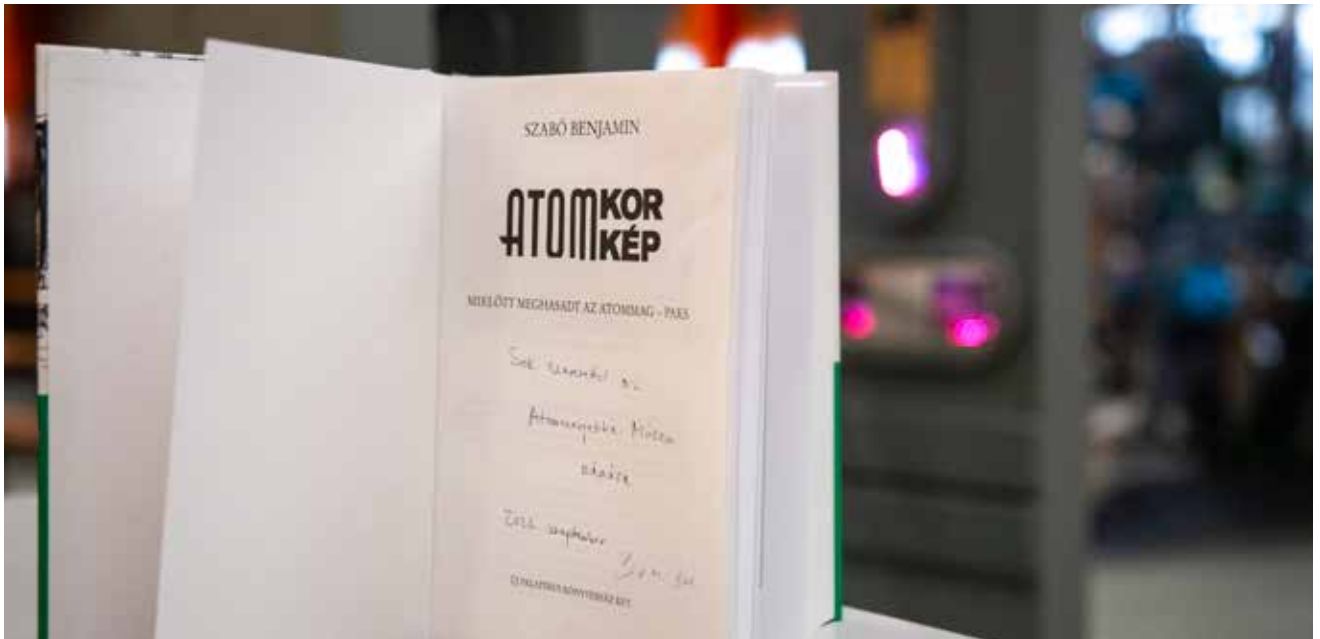
...már 90 éve lesz annak, hogy Fermiék a kutatásaik során felfedezték, hogy a lassabb neutronokkal könnyebb elemeket átalakítani. (...és ide kapcsolódóan ugye azt is tudjuk, hogy nem sokkal később ezek az információk mennyire meghatározták az atomenergetika tudományát, a „Marslakók” munkásságát.)

...már 40 éve lesz, hogy megtörtént a Paksi Atomerőmű 2. blokkjának párhuzamos kapcsolása.

...már 35 éve lesz annak, hogy megalakult a WANO moszkvai központja.

...ugyancsak 35 éve lesz annak, hogy Wigner Jenő, a világhírű Nobel-díjas magyar tudós lánya és unokája ellátogatott a Paksi Atomerőműbe.

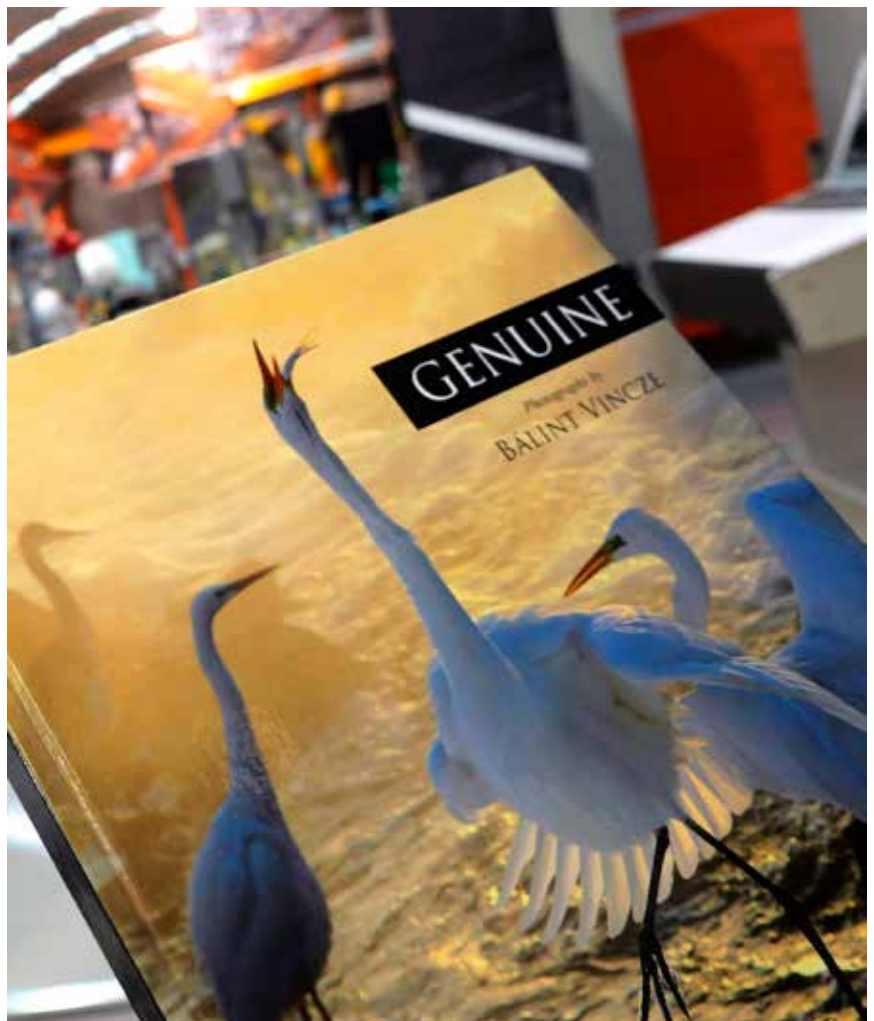

...már 25 éve lesz annak, hogy átélhettünk egy teljes napfogyatkozást.

...már 20 éve lesz annak, hogy megjelent a Paksi Atomerőmű első igazgatójának, Szabó Benjaminak az Atomkorkép című könyve.

...már 10 éve lesz annak, hogy Vincze Bálint Genuine című első fotóalbuma megjelent.

És a fenti évfordulókon túl számtalan újdonság is készül, amelyek ugyancsak a legjobb évek sorába emelik majd 2024-et. Ilyen lesz például a Nyomaték című sorozatunk harmadik évada vagy épp a múzeumi tárlattal kapcsolatos változások is. Új 360 fokos panorámaképeket is szeretnénk készíteni, és olyan rendezvénytémák ötletei is körvonalazódnak a megbeszéléseink alkalmával, amelyek a tavalyi év telt házaspogramjainak méltó folytatásai lesznek. Aki teheti, kövessen minket a közösségi médiában, ahol az aktualitásokról mindig hírt adunk. Fussunk neki együtt 2024-nek, mi mindent megteszünk, hogy jó, mi több, a legjobb év legyen!

SOrS

Czibuláné Mayer Szilvia

Bármivel, bármikor, bárhol megfordulhat a világ. Valahol büszkén tanítják, de nálunk nem szerepel e mű a magyar alaptantervben sem. Sok millióan esélytelenül, harcba szállás nélkül csöppentek a náci rezsim irányított népirtásába.

Az a nap is csak olyan volt, mint a többi, csak olyan kamaszok voltak, mint sok ezer hasonló. Kitörölni nem lehet, ahogy meg nem történté tenni sem az elrabolt éveidet. Visszaadni a házad, bele a családdod, a régi, még ép tested, kitörölni örökre szerzett mocskos emlékeidet, éhezéseidet, fájdalmaidat, elveszett szabadságodat. Ez nem egy nyomasztó film, ami után rosszat álmodsz, de tudod, nem a te sorsod volt, és ropogtatod tovább a popcornodat a távirányítót szorongatva. Vagy amikor közlik a végzetes diagnózist, pár napig nem térsz magadhoz, de aztán megnyugszol, van fény az alagútban, mert közben forrón ölelheted gyermekeidet, van kibe kapaszkodnod, és a reggeli napfény végigkísér gondtalan, szabad utadon. Biztosan tudod, ahogy telik az idő – ami mindent meggyógyít, de legalábbis megszépít –, a jelenedből múlt lesz egyszer.

De ez, ez valami más, ebben nem mindenki jelene és jövője válhat múlttá. Azoké sem, akik a másik oldalon sodródva az ügyes náci propagandával érthetetlen módon saját honfitársai ellen fordultak. Hogyan történhetett ez?! Mi vezethet odáig, hogy az ember ezért embert öljön? Vagy lassan halálba küldje társait... Akiket nem a gázkamra ölt,

azt halálra dolgoztatták, a célpont egyértelmű volt. Édesapám vadász ember. Idegenkedve néztem megszokott mozdulatait nyúzaskor, de mindig arra gondoltam, ha majd túl kell élni, ha nem lesz választás, tudnom kell megtenni. Mégsem hiszem, hogy a gyilkolást meg lehet tanulni, bele lehet szokni. Fiatal felnőtt koromig az apámmal együtt jártuk az erdőt. Akkor egyszer, egy nyári alkonyon, mikor a szórón kószált a szarvasrudli, feszülten figyeltem őket. (Csendben sosem tudtam maradni, hiába igyekeztem.) Kezembe adta a puskáját, persze kivette a töltényt, majd ezt mondta: tarts rá, és lőj! Annyira vártam ezt a percet, éveken át csak figyelhettem őt. Én kis hülye persze azt hittem, hogy töltve van, lőhetek, eltalálok, és ünnepelek. Hogyan képzelhettem?! A mező másik oldalán a kiszolgáltatott helyzetben lévő csodálatos állat állt. Rátartottam. Célkeresztbe vettem. Ott a nyakánál, ahogy kell. A többi megugrott a neszemre, de ő csak nézett rám szép, barna, étellel teli szemével. Kezeim megremegtek, egyre erősebben. Ott dőlt el az én vadászsorsom. Hé, hát így hogy akarsz lőni?! – sutogta. Sehogyan sem, édesapám. Nem olyan könnyű ölni, ha az nem a túléléshez kell. Hiszem azt, hogy az ember nem erre termett. Mégis, háborúk dúlnak körülöttünk évek óta. Senkit nem érdekel. Az ő harcuk, mi elhatárolódunk. Hát semmi nem változott?! Hősöm sorsát olvasva nem értem a hatmillió emberélet felesleges kioltását. Gyilkosaiknak

fegyverviselés helyett más élet is juthatott volna. Minden mai fiatalnak kézbe kell vennie Kertész Imre Sorstalanságát. Nem baj, ha még nem érted. Egyszer biztosan fogod. Az én nagyapám még mesélt a háborúról. Remélem, én nem fogok. De neked nemcsak a túlélője, hanem a megoldója is lenned kell a saját sorsodnak, okosabban az elődeidnél!

„Auschwitz igazi problémája az, hogy megtörtént, és ezen a tényen a legjobb, de a leggonoszabb akaratlansággal sem változtathatunk.” (K. I.)

„Ma nem mentem iskolába...” – kezdődik a regény. 14 éves vagy. Szüleid elváltak. 1944 júniusa, Budapest. Csendőrpuccs, leszednek az autóbusról. Budakalászi gyűjtőtábor, vonattal Buchenwaldba mész. Fel sem fogod, mi történik veled, ahogy nemrég a Hamász terroristái cipelték el a kibucokból a mit sem sejtő civileket, meglepetésként. Beszélgetsz útközben hasonszőrűekkel, de nem tudod miért, hová mentek. Az illúzió még megvan, bár apádat is elhurcolták már reggel. Nem lázadsz, elnyomod az érzést, hiszen mi baj lehet, te még gyerek vagy, és a többiek is ugyanoda tartanak. Tűrsz. Vársz. A vonat halad, egyre távolabb visznek. Ahová te mész, ott többé már nem lesz szükséged az értékekre. Munkatábor. Hirtelen felnőtté válsz. Becsöppentél valahová, ahol múlt és jövő nem létezik. Csak a jelen van. Akarsz-e dolgozni? – kérdezik, mire te: Na-

türlich. S közben megtanulod, hogy az az íz nem fából, hanem bőrből van, és nem bot, hanem korbács a farzsebében. Eddigre már mindeket elveszik. Az identitásod megszűnik, megaláznak, egyenlővé tesznek mindenkivel.

*„Én is végigéltem egy adott sorsot.
Nem az én sorsom volt, de én éltem végig.”*

Rengeteget szomjazol, éhezel. Elmondhatod, rég esett már ennyire jól a szennyezett víz. Értékelsz. Se szó, se beszéd, a borotvájukkal lekapják csöpp férfiasságod, csíkos rabruhában, neved kitörölve, már csak egy szám vagy, végképp egyenlő mindenkivel. Itt nem számít, ki kinek a rokona. Megtanulod, mindent meg kell enni aznap, mert nem tudod, holnap adnak-e. Sorra elviszik az útitársaid, elégetik őket, a bűzét sosem feleded. Kre-mató-ri-um – már ezt is ismered. Gyerekek, nők abba a fürdőhelységbe mennek, ahol nem víz, hanem gáz „folyik”. „Ruhe!” – üvöltik folyamatosan. Fő, hogy el ne hagyj magad: valahogy mindig lesz, mert úgy még sosem volt, hogy valahogy ne lett volna – tanítja a haver, Citrom Bendi. Hé! A pöcsöd is mosd meg, ott lakik a tetű! – szól, s te nevetve engedelmessz neki. Apró öröme. Lassan otthonoddá válik a tábor. Minden nap pont olyan, mint a többi: dolgozol. Egyre gyengébb leszel. Eltelik egy év. Megsérülsz. A kórházban sebes léptű katonák tudatják: wier sind frei – szabad vagy! Vége?! De a te filmed tovább pörög. A hazautat teherautón, szekéren, gyalog teszed meg. Igen, vége. Akkor miért nem érzed?! Meddig voltál oda, látál-e sok borzalmat? – együgyű részvétellel kérdik útközben. Vége, elmúlt, s ők földelülő arccal faggatnak: mit

érezel most, újra itthon?... Gyűlöletet – hangzik a válasz. A világ is értetlenül áll, hogyan történhetett meg. De kit, kit érdekel a világ!? Hazaérsz. Bekopogsz. Kérdezik: kit keresel?! Itt lakom, válaszolsz. Nem. Felelik. Itt mi lakunk! S hallod, amint a zárra ráforog a kulcs. De a szomszédok megismernek, sapkában, csíkos kabátokban. Meleg ételt kapsz. Megtudod, apád rövid szenvedés után meghalt, mostohaanyád újra férjhez ment, anyád is él valahol. Aztán elüldögélsz köztük egy ideig. Rég nem ültél már puha bársonyfotelben, melegben, díszes szélű fehér porcelántányérról majszolva zsírral megkent kenyered. Rajta tört paprika, hagymakarika. Illatok és ízek, akár jó, akár rossz, a legmélyrehatóbb emlékek.

„Mindenekelőtt is - így szólt - el kell felejtened a borzalmakat. - Kérdeztem, egyre meglepettebben: - Miért? - Azért - válaszolta ő -, hogy élni tudjál... végre is nem parancsolhatok az emlékezetemnek. Új életet akkor kezdenék csak, ha újra megszületnék...”

A te filmed még nem ért véget: csendőrok, busz, tábor, sárga csillag, zsidó vagy – de mi is az a zsidó? – október, nyilasok, gettó, Duna-part, felszabadulás. S közben megannyi kín. Hazajöttödkor csak beszélni akarsz, hogy elmondhasd. Hogy meghallgassanak. Hogy megértsék, amit te sem értesz. Szégyenled magad. Helyettük. S leginkább azt szégyenled, hogy lehet az, hogy hiányzik a tábor, hogy honvágyad van?! Akkor, ott vége. Egyelőre.

„Emlékszem, valaha az volt a terve, hogy mérnök, orvos vagy valami efféle legyek. Így is lesz minden bizonnyal..., s utamon, máris tudom, ott leszelkedik rám, mint valami

kikerülhetetlen csapda, a boldogság. Hisz még ott, a kémények mellett is volt a kínok szünetében valami, ami a boldogsághoz hasonlított...”

Kertész Imre 1960-tól 1973-ig írta a magyar holokausztirodalom legkiemelkedőbb darabját, első regényét, a Sorstalanságot. Kosuth-díjat, majd 2002-ben irodalmi Nobel-díjat kapott érte, mégis egy évvel később végleg Berlinbe költözött. Parkinson-kórral, betegen 2013-ban tért vissza Budapestre. Ritkán szólalt meg a nyilvánosság előtt, gyermeke nem született. Számos interjút hallgattam, megélte, túlélte, sosem felejtette. Regénye időtlen. Fordíthatják bármilyen nyelvre, erre nem létezik értő nyelv. Nyelvtelen, embertelen, sorstalan. Büszkéek lehetünk, lehetnének munkájára.

És a háborúk most is, azóta is zajlanak. Miért? Én nem vagyok zsidó. Néha hiszek Istenben, többnyire inkább nem. De semmi bajom azzal, ha valaki igen, és ezzel nem akar ártani másoknak. Hisz szabadok vagyunk. Szabadok. Inkább hiszem, hogy változhatnak. Különbséget kell tudni tennünk jó és rossz között. Ez felelősségünk. Nem lehetünk bizonytalanok abban, hogy nem tudjuk melyik a helyes út. Mindenki tudja és tudta is. Megvolt a lehetőség akkor is: segített a zsidó ismerőseid, elrejtet-e őket a halál elől. Nem mentség, hogy a többség nem tudta, mi fog történni velük. Máshol nem engedték őket a halálba. Összetartottak. Nem adták ki őket. Bátrak voltak. Úgy is történhetett volna... cigány, magyar, keresztény, protestáns, buddhista, muzulmán, zsidó, palesztin, annyifélek vagyunk! Nem lehet, nem fordulhat elő, hogy bárkivel, bármikor, bárhol felfordulhasson a világ! És pont.

Beszédes számok Paks II.-ről

Paks II. Zrt. | Infografika: Paks II. Zrt.

Eseménydús esztendőt zárt a Paks II. projekt, 2023-ban a beruházás az építési szakaszba lépett, folyamatos a munkavégzés, éjjel-nappal dolgoznak a hatalmas gépek a területen. Tekintsünk vissza az óévre a számok tükrében!

Ősszel befejeződött a talajkitermelés az új paksi blokkok területén, elsőként a talajvíz szintjéig. Ez idáig másfél millió köbméter földet mozgatott meg „1800 tonna vas”, ennyi volt ugyanis az ott dolgozó munkagépek összűlya. A következő cél az ún. tervezési mélység elérése lesz, ez egyes helyeken akár 23 métert is jelent majd, vagyis a leendő Paks II.-es munkagödörben szinte teljesen eltűnne egy tízemeletes lakóház. November végén elkészült a részfal is, összesen 2705 méter hosszúságban. A 32 méter mély és 1 méter vastag, talajszint alatti fal kivitelezésén 12 órás váltásban három darab 99 tonnás lánctalpas réselőgép dolgozott. A részfal által körülhatárolt majdnem 30 hektár területen elférne 40 futballpálya. Elkezdődött novemberben a mélykeveréses technológiával végzett talajszilárdítás is, melynek során a

nukleáris biztonság szempontjából fontos épületek és építmények alatti 17 hektáros területen összesen 75 ezer, egymással átfedésben lévő talajcölöpöt készítenek majd. Mindehhez egymillió tonna cementet használnak fel a 42 méter magas lánctalpas cölöpfúrók átlagosan napi száz furatot készítve. A talajszilárdítással a résfalazáshoz hasonlóan a német Bauer magyarországi leányvállalatát bízta meg. A projekt ugyanis nemzetközi nagyberuházás: az orosz fővállalkozó többek közt amerikai, francia, német, svéd és osztrák partnerekkel közösen valósítja meg a projektet, mellettük a mai napig több mint száz magyar céget vontak már be a megvalósításba. Jelenleg is tizenegy nemzet munkavállalói dolgoznak a paksi munkaterületen, napi szinten mintegy 400-an.

MENNYI?

A Vissza a jövőbe című film fluxuskondenzátorának

1,21 GW

teljesítményre van szüksége ahhoz, hogy a jövőbe röpjön a legendás DMC Deloreant.

A két új paksi blokk bruttó villamos teljesítménye egységenként **1,262 GW** lesz.

A közeljövőben hatvan felvonulási létesítmény kivitelezése indulhat meg a 75 hektáros felvonulási területen. Összesen 119 kiszolgáló létesítmény – betonüzem, acélüzem, irodaház, raktár – készül annak érdekében, hogy a két új paksi blokk megépülhessen. Az új blokkok reaktorépületei 72 méter magasak lesznek, amivel lepipálják a pisai ferde tornyot, és húsz méter híján a New York-i Szabadság-szobrot is elérik. Érdekesség, hogy az atomerőműbe 5900 kilométernyi különféle vezeték építenek be, a lefektetett kábelek Pakstól egészen Nepálig érnének.

Amikor üzembe áll, a Paks II. Atomerőmű óránként 200 millió telefon töltéséhez elegendő áramot termel majd, a naponta előállított villany kényelmesen elég lenne a világ összes mobiltelefonjának napi egyszeri feltöltéséhez.

Ösztönző kihívások

RHK Kft. | Fotó: RHK Kft.

A nehezítő körülmények ellenére is sikerült eredményes évet zárnia a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft.-nek. Három telephely és egy kutatási program fenntartásával valósítja meg a cég a Magyarországon keletkező, különböző kategóriájú radioaktív hulladékok és kiegészítő fűtőelemek kezelését, átmeneti tárolását, valamint végleges elhelyezését. Tevékenységét a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapból finanszírozza.

A Radioaktív hulladék-feldolgozó és -tárolóba (RHFT) 2023-ban összesen 33 intézményi radioaktív hulladék-beszállítást hajtottak végre, a szállítást 31 esetben a telephely személyzete végezte. Az előző évekhez hasonlóan, összesen kb. 6,3 m³ radioaktív hulladékot és mintegy 180 darab sugárforrást fogadott a létesítmény. Az úgynevezett biztonságnövelő program lefolytatásához – amely-

nek keretében az évtizedekkel ezelőtt elhelyezett hulladékok a jelenkori szabályozásnak megfelelő csomagolásban kerülnek majd újra elhelyezésre a telephelyen – helyet kell felszabadítani az átmeneti tárolórészen, amit az ott elhelyezett csomagok bátaapáti telephelyre történő átszállításával tudnak biztosítani. Külső vállalkozó bevonásával hajtották végre az átszállítandó hulladékcsomagok

minősítéséhez szükséges mérések validációját, a mintavételi és mérési határfok meghatározását. A határfok-meghatározás alapján módosították az átszállítás előkészítésére vonatkozó utasítást, amelyet a hatóság jóváhagyott. Megkezdtek az érintett hulladékcsomagok előkészítését, előminősítését, válogatását és préselését. A szükséges mintavételek és azok értékelése után elkezdődhet

a hulladékcsomagok átszállítása a Nemzeti Radioaktív Hulladék-tárolóba (NRHT), melyet az RHFT munkavállalói hajtanak végre.

A Bataapátiban működő NRHT legfontosabb feladata az elmúlt

gy követelményeknek továbbra is maximálisan megfelel a tároló. Az új rendszer bevezetésének összetettségét mutatja, hogy az első egyeztetések 2010-ben kezdődtek, és idén nyáron történt meg az

a kiégett fűtőelemeket 2023-ban. Összesen 240 darab kazettát szállítottak a létesítménybe. A nyár végéig 3 kampányban tárolták be a 2-4. blokkokról az elhasznált üzemanyagot, az első blokkról pedig 60

évek folyamán az újfajta, úgynevezett kompakt hulladékcsomagok (KHCS) végleges elhelyezésére való áttérés volt. A kis és közepes aktivitású hulladékkal töltött fémkonténerek lényegesen helytakarékosabb elhelyezést tesznek lehetővé a föld alatt kialakított kamrákban. Közel háromszoros helykihasználtsággal tudják elhelyezni a jövőben a csomagokat az eredeti betonkonténeres koncepcióhoz képest. Az innováció több tízmilliárd forintos megtakarítást eredményez – a Paksi Atomerőmű teljes leszerelésének figyelembevételével – úgy, hogy a biztonsá-

első 17 darab KHCS beszállítása. Az inaktív próbáknak köszönhetően felkészülten fogadták a csomagokat, sikeres volt az átállásuk az új tárolási koncepcióra. Ezt megerősítendő, fontos kiemelni, hogy a radiológiai kibocsátás- és környezet-ellenőrzések végrehajtása során a telephely környezetében mesterséges, a tárolóból (beszállított hulladékból) származó radioaktív anyag jelenléte nem volt kimutatható.

A paksi Kiégett Kazetták Átmene-ti Tárolója a Paksi Atomerőművel egyeztetett, az átrakógép átalakításához igazított ütemben fogadta

db kazetta átszállítását átütemezték 2024-re. Tehát ez a feladat már csak az átrakógép átalakítása után fog megvalósulni, ami az év második felének kiemelt projektje. Jelenleg 10 807 kiégett fűtőelemet tárolnak. Nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségük a nukleáris anyagok és az azokkal kapcsolatos tevékenységek ellenőrzése. Idén ez az úgynevezett biztosítéki ellenőrzés 6 esetben valósult meg a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség, az Euratom és az Országos Atomenergia Hivatal jelenlétében, eltérést nem rögzítettek.

A nyugat-mecseki földtani kutatási tevékenységet is folytatta az RHK Kft. 2023-ban. A cél továbbra is annak igazolása, hogy a térségben található Bodai Agyagkő Formáció valóban alkalmas lehet a nagy aktivitású és hosszú felezési idejű radioaktív hulladékok végleges elhelyezését biztosító mélységi geológiai tároló befogadására. Idén áprilisban készült el azoknak az adatoknak a számítógépes feldolgozása, amelyeket a tavaly lefolytatott nagy felbontású, térbeli szeizmikus mérés során gyűjtöttek a szakemberek. Sikerült pontosítani az agyagkő települési viszonyait, és tisztázni a fő tektonikai szerkezetek helyét a kutatási terület központi részén. A társaság folytatta a további terepi munkák előkészítését is, 2024 tavaszán sekélyszeiz-

mikus mérésekre kerül sor egy 73 km² kiterjedésű területen belül, 11 szelvény mentén, összesen 54 km hosszban. Az ehhez a munkához szükséges földtani kutatási engedélyt megszerezték, a közbeszerzési pályázat kiírása folyamatban van. Természetesen az elmúlt két évtizedben kialakított vízföldtani megfigyelőrendszer üzemeltetése is folyamatos, valamint a 2020–2021-ben lemélyített fúrásokban továbbra is hibátlanul működnek a beépített észlelőrendszerek, így a 3 fúrás összesen 18 zónájában figyelik folyamatosan a mélységi vizek nyomásváltozását. Még mindig a felszíni kutatási fázisnál tartanak, és jó pár év terepi munka szükséges, mire kiderül, hogy a vizsgált területen belül egyáltalán lehetséges-e tárolót elhelyezni a

hosszú távú biztonság szavatolásával.

Az éppen aktuális üzemeltetési és beruházási feladatok mellett nagyon fontos, hogy a társaság előre tervezzen a jövőbeni kihívásokat illetően. Az idei esztendő e tekintetben is bőven tartogatott feladatokat, hiszen az elmúlt években Magyarország – az energiaellátás biztosítása érdekében – kiemelten fontos, a nukleáris iparral kapcsolatos döntéseket hozott, amelyek természetesen az RHK Kft. tevékenységére is hatással vannak.

Jelenleg is folynak a Paks II. talajkiemelési, résfalazási, talajszilárdítási munkálatai, tehát épül az új atomerőmű. Ezzel párhuzamosan az üzemelő blokkok üzemidő-hosszabbítása mellett is elkötelezte magát az országgyűlés. A megvalósuló projektek radioaktív hulladékok és kiegészítő fűtőelemek keletkezésével járnak majd, ezért a társaságnak fel kell készülni ezek biztonságos, hatékony kezelésére és elhelyezésére. Felül kell vizsgálniuk, hogy az elmúlt 25 évben használt és jól bejáratott technológiák, koncepciók a biztonság, kapacitás és költséghatékonyság tekintetében megállják-e a helyüket a jövőben is.

A kis és közepes aktivitású hulladék gazdaságos felszín alatti tárolása érdekében elengedhetetlen egy nagyon kis aktivitású hulladékok végleges elhelyezésére alkalmas felszíni tároló létesítése a jövőben, hiszen így ez a hulladéktípus nem a bátaapáti tároló kapacitását csökkenti, hanem egy gazdaságosabb, ám ugyanolyan biztonságos alternatívát nyújt ennek a hulladéktípusnak a kezelésére. A kiegészítő fűtőelemek esetében az eddig használt száraz, modulás típusú átmeneti tárolás fenn-

tarthatóságát is meg kell vizsgálni egy lehetséges új, konténeres típusú tárolás ellenében. Ezeket a kiemelt stratégiai kérdéseket már a „Magyarország nemzeti politikája a kiégett üzemanyag és a radioaktív hulladék kezelésére” című dokumentum is tartalmazza, amelynek a felülvizsgálatában az RHK Kft. közreműködött.

Ha eltekintünk azoktól a kihívásoktól, amelyeket a radioaktív hulladék kezelésének iparága hordoz magában, akkor is bőven kijutott az évben a nehezítő körülményekből. Az energiaválság – akárcsak

Európa piaci szereplőit – a céget is érzékenyen érintette. Rövid és hosszú távú tervet dolgoztak ki az energiaellátás biztosítására, csökkentették az energiafelhasználásukat, valamint azt is megvizsgálták, hogy szükség esetén miként tudják átütemezni feladataikat. Mindezeket a stratégiai lépéseket természetesen úgy alakították ki, hogy az alapvető biztonsági követelményeknek megfeleljenek.

Természetesen a határaink mellett dúló fegyveres konfliktusok hatásai a társaság munkájában is érezhetőek voltak: a beruházásokhoz kap-

csolódó beszerzések egyértelműen akadoztak néhány esetben 2023-ban. A sürgős pályázati kiírások nyomán pedig leállt megannyi tervezett, még meg nem kezdett projekt, ami szintén új kihívásokat hozott. Ugyanakkor visszatekintve a teljes évre elmondható, hogy a telephelyek zavartalan üzemelése, a jogszabályoknak és kibocsátási határértékeknek való megfelelés, valamint a beruházások – lehetőségekhez képest – ütemezett lefolytatása mind azt mutatja, hogy a nehezítő körülmények ellenére is sikeres évvel zárniuk.

Atomenergia a nagyvilágban

Szerbin Pével | Fotó: Rolls-Royce

Az atomenergia sikere az EU-ban

Az Európai Parlament a maghasadáson és a magfúzió alapuló energiatermelést a Net-Zero Industry Act (NZIA) jogszabály hatálya alá tartozó technológiák közé sorolta. A jogszabály célja, hogy megerősítse Európa képességeit a kibocsátásmentesítési technológiák terén. A képviselők határozata nyomán az Európai Tanács is megerősítette a jogszabályt. Ezzel az Európai Parlament múlt hónapban kiadott álláspontjával összhangban az atomenergia felkerült a „stratégiai” technológiák listájára.

SMR-hírek

Az Európai Bizottság bejelentette a SMR Ipari Szövetség létrehozását, amely a kis moduláris reaktorok (SMR) alkalmazásának felgyorsítására és egy szilárd uniós ellátási lánc létrehozására kíván összpontosítani, beleértve a munkaerő képzését. Az Európai Parlament elfogadta saját kezdeményezésű tanulmányát az SMR-ekről, megerősítve a technológia fontos szerepét Európa jövőbeli energiarendszerében.

A lengyel Éghajlat- és Környezetvédelmi Minisztérium elvi határozatot hozott 24 db BWRX-300 reaktor építésére hat telephelyen. A NuScale Power Corporation érdeklődés hiányában leállította a Carbon Free Power Projectet (CFPP). Az Idaho Falls közelében található NuScale SMR-egységeket 2029-re tervezték üzembe helyezni.

COP28

Az ENSZ klímaváltozási konferenciáján huszonnégy ország vállalta a globális atomenergia-kapacitás megháromszorozását 2050-ig annak érdekében, hogy elérjék a „globális nettó nulla CO₂-kibocsátást”. A nyilatkozatot aláíró államok elismerik továbbá a nukleáris technológiák rugalmasságát, kis területigényét és jó együttműködési képességét a megújuló energiákkal.

Az urán ára 80 dollár fölött

Az urán-oxid világpiacon forgalmazott formája, a yellowcake ára 15 éves csúcspontjára került, miután a közelmúltban elérte a 80,25 dollárt fontonként. Ennek fő oka az atomenergia iránt megújult kereslet és az ellátás szűkössége. A 2011-es japán Fukushima-Daiichi baleset után az uránigény visszaesett, mivel egyes országok csökkentették atomenergia-kapacitásaikat, ez a trend most megfordulni látszik.

Felemás amerikai tilalom az orosz uránimportra

Az amerikai képviselőház decemberben megszavazta az alacsony dúsítású orosz urán importjáról szóló jogszabályt. A törvény illegálissá tenné a nukleáris üzemanyagként használt alacsony dúsítású orosz urán behozatalát. A képviselőház ugyanakkor meghagyott egy kiskaput is, lehetővé teszi a felmentést a törvény hatálya alól abban az esetben, ha „nem áll rendelkezésre alternatív alacsony dúsítású uránforrás egy atomreaktor vagy az Egyesült Államok atomenergia-flottája folyamatos működésének fenntartásához”. Jelenleg Moszkva szállítja az amerikai reaktorok üzemanyagának több mint 20%-át.

sítású uránforrás egy atomreaktor vagy az Egyesült Államok atomenergia-flottája folyamatos működésének fenntartásához”. Jelenleg Moszkva szállítja az amerikai reaktorok üzemanyagának több mint 20%-át.

Nukleáris munkahelyek

A Nemzetközi Energiaügynökség jelentése szerint az atomerőművek bezárásával összefüggő munkahelyek elvesztését az EU-ban bőven ellensúlyozza a kínai és oroszországi növekedés, amelyek együttesen az ágazat összes munkahelyének több mint 40%-át adják. A World Energy Employment 2023 című jelentés emellett határozottan figyelmeztet a szakképzett munkaerő hiányának veszélyére a nukleáris iparban, és kiemeli, hogy ez milyen hatással volt a nukleáris projektekre – például Flamanville-ben, ahol a nem megfelelően képzett hegesztők alkalmazása súlyos hibákhoz vezetett.

A rezsicsökkentés francia módszere

Az EDF franciaországi atomreaktoraiban termelt villamos energia 25%-át, 100 TWh-t a rivális energiaszolgáltatók vásárolhatják meg az ARENH-mechanizmus keretében fix, 42 euró/MWh áron. A tavalyi energiaválság közben a francia kormány – az emberek energiaszámlájának emelkedését próbálva korlátozni – úgy döntött, hogy növeli a rezsicsökkentési rendszer keretében a piaci szint alatti áron értékesített áram mennyiségét. Veszteségei miatt azonban 2022-ben az EDF

jogi követelést indított a francia kormány ellen több mint 8 milliárd eurós bevételkiesés miatt, amely abból ered, hogy tavaly a nukleáris villamos energia 25%-át piaci ár alatti szinten volt kénytelen értékesíteni. A francia kormány és az EDF nemrég megállapodott, hogy a közszolgáltató által nukleáris energiával előállított villamos energia eladási árát átlagosan 70 euróra (76 USD) emeli MWh-nként, miután a jelenlegi ARENH-mechanizmus hatálya 2025 végén lejár.

Elfogadta a parlament a svéd atomtörvényt

A svéd parlament jóváhagyta azt a törvényjavaslatot, amely megnyitja az utat új atomerőművek építése előtt az országban azért, hogy megszünteti az üzemelő atomreaktorok számának jelenlegi korlátozását, valamint lehetővé teszi reaktorok új telephelyeken történő építését. A módosítás január 1-jén lép hatályba. A törvénymódosítások lehetővé teszik új reaktorok építését Forsmarkon, Ringhalsen és Oskarshamn kívül más helyeken is. Ezen túlmenően törölték azt a jogszabályt is, amely nem engedélyezte több mint 10 reaktor egyidejű működését az országban.

Németországban politikai pártok követelik az atomerőművek azonnali újraindítását

Bajorország miniszterelnöke szerint a reaktorok leállítására vonatkozó döntés „elszakadt a valóságtól”. Három német politikai párt az ország antinukleáris politikájának megváltoztatását kérte, a Kereszténydemokrata Unió (CDU), a Keresztényszociális Unió (CSU), valamint a liberális Szabad Demokrata Párt (FDP) vezető tagjai pedig kijelentet-

ték, hogy újra akarják indítani a leállított atomreaktorokat és új atomerőművek építését tervezik.

Üzemidő-hosszabbítás a svájci atomerőművekben

Az Economiesuisse egyesület jelentése szerint a hosszabb üzemidő körülbelül 11 milliárd svájci frankkal (11,4 milliárd EUR) csökkentené az energiarendszer költségeit és áthidalná a téli villamosenergiahiányt, amely miatt Bern a leghidegebb hónapokban áramimporttal számol. A jelentés következtetése szerint, ha Svájc 2040 után új atomerőműveket építene, az ország ellátásbiztonsága tovább erősödne.

Holdbázis fantáziaképe

Korlátozás nélkül használható egy bezárt amerikai atomerőmű telephelye

Az Egyesült Államok Nukleáris Szabályozási Bizottsága (NRC) korlátlan használatra engedélyezte az Illinois állambeli korábbi Sion atomerőmű területének nagy részét, ezzel a telephelyen a leszerelés befejeződött. Az erőmű kiégett üzemanyagának tárolója az NRC engedélye és felügyelete alatt marad. A Michigan-tó partján fekvő Sion erőmű két nyomottvízes reaktoregységet üzemeltetett. A terület korlátozás

nélküli használatbavétele azt jelenti, hogy a maradék sugárzás az NRC által megállapított határértékek alatt van, és a továbbiakban nincs szükség hatósági ellenőrzésre – jelentette ki a hatóság. A tulajdonos Constellation szerint a Sion erőmű leszerelésére irányuló 1 milliárd dolláros, 10 éves projekt a valaha volt legnagyobb kereskedelmi célú atomerőmű-leszerelés az Egyesült Államokban.

A Rolls-Royce mikroreaktorot tervez a holdra

Az Egyesült Királyság Űrügynöksége által támogatott kutatási prog-

ram eredményeit a belfasti űrkonferencián mutatta be a Rolls-Royce, a cég szerint a 2030-as évek elejére elkészül a Holdra küldhető mikroreaktor. A Space Micro-Reactor Concept Modelt az űrügynökség 2,9 millió GBP (3,7 millió USD) finanszírozásából építik, a projekt célja, hogy atomreaktorral biztosítsák egy jövőbeli holdbázis energiaellátását. A munka különösen a felhasznált üzemanyagra, a hőátadás módszerére és a hő elektromos árammá alakításának technológiájára összpontosít.

„Ledöbbsentem, hogy kezdetét veszi a nagybetűs élet”

Lehmann Katalin | Fotó: Bodajki Ákos

Sosem tudhatjuk teljes bizonyossággal előre, hogy az első munkahelyünk lesz-e az egyetlen, vagy egy a sok közül életünkben, mégis a legelső munkahelyére talán mindenki jól emlékszik. Amikor először szembesülünk azzal, hogy véget értek a diákévek, és egy önállóbb, felelősegteljesebb, újdonságokkal teli időszak veszi majd kezdetét. A pillanat, amikor megtudta, hogy felvételt nyert az atomerőműbe, Brackó Csongor számára is különleges volt. Ez alkalommal ő mesélt lapunknak a tanulmányairól, munkájáról és szabadidejéről.

– Milyen tanulmányokat folytattál az érettségi megszerzése után?

– Az érettségi bizonyítványomat az Energetikai Technikum és Kollégiumban szereztem, majd maradtam még egy évet, és ez alatt elvégeztem a technikumot, ahol a választott szakiránynak megfelelő technikus végzettséget szereztem. Emellett az iskola által nyújtott PLC-programozói mellék-szakképesítést is elvégeztem.

– Mikor és hogyan nyertél felvételt az atomerőműbe?

– 2022 februárjában jelentkeztem a nagyszüleim és édesanyám ajánlására. Felvételt a sikeres szűrővizsgálatok, különböző tesztek és az azt követő szóbeli meghallgatás után nyertem.

– Mi volt az első gondolatod, amikor kiértésítettek, hogy téged választottak?

– Mivel több jelentkező volt, mint meghirdetett állás hely, így nagyon megörültem és egyúttal ledöbbsentem, hogy vége az iskolás éveimnek, kezdetét veszi a nagybetűs élet.

– Milyen volt az első napod? Ha dolgoztál máshol, itt most miben más?

– Ez az első munkahelyem, így az első napom itt, ténylegesen az első munkanapom volt az életemben. Nagyon izgalmasan telt, mivel minden új volt. A kollégák nagyon segítőkészek voltak, bármilyen kérdés merült fel bennem, örömmel megválaszták.

– Volt esetleg olyan dolog, amit nehéz volt megtanulnod vagy megszoknod a munkád vagy a munkába járás során?

– A három műszak miatt eleinte nehéz volt a műszakok közötti átállás, de idővel belejön az ember. Megtanulni nem volt nehéz semmit, inkább azt mondanám, hogy időigényes. A technikum alatt szerzett tudás és

a tapasztalt kollegák segítőkészsége nagyban hozzájárult a gördülékeny betanuláshoz.

– Mi a napi munkád? Mit csinál egy ügyeletes műszerész?

– Műszakváltás után történik egy művezetői eligazítás, amit egy körjárárs követ, ami az osztályhoz tartozó különböző helységek, mint például a blokkvezénylő vagy a biztonsági reléterek leellenőrzéséből áll. Ezen a kötelező programon kívül kapcsolási, védelmi vagy reteszbenítési műveleteket végzünk, üzemviteli programokat, védelmi és reteszpróbákat szolgálunk ki, munkaterületeket készítünk elő, adunk át és veszünk vissza.

– Mivel töltöd a szabadidődöt?

– Szabadidőm nagy részét általában a családommal, barátaimmal töltöm. Szeretek a vízen lenni, próbálok kihasználni a Duna adta lehetőségeket. Szeretek utazni, országon belül és kívül egyaránt. Emellett érdekel a villany- és autószerelés.

KATTANJ RÁ A TUDOMÁNYRA!

EGY KÍSÉRLETET MEGÉR

MVM

Paksi
Atomerőmű

atomenergetikai
múzeum

Kövess az Atomenergetikai
Múzeumot a Facebookon
és a Youtube-on!

Első a család!

Vadai Zsuzsa | Fotó: saját archívum

Hanuszka Gyula

Nagycsalád

A szülői házuk Dunakömlődön volt, itt éltünk a szüleimmel és két testvéremmel. Kétéves voltam, amikor édesapám egy szerencsétlen balesetben elhunyt, és édesanyám megözvegyült. Később anyám férjhez ment, és nevelőapám is hozott három gyereket a házasságba, így hatan lettünk testvérek.

A Duna volt a játszóterünk

A gyerekkorom nagy részét a Dunán töltöttük a testvéreimmel. Akkor még nem voltak töltések a Dunán, és Dunakömlődig, a halászcárdához egészen kijött a víz, a nyárfák között horgásztunk.

A kompkikötő mellett volt egy holtága a Dunának, ahol egy „arany” homokos sziget volt. Mi voltunk a nagy grundfocisták a homokban, amikor kimelegedtünk, megmártóztunk a vízben, majd folytattuk

a focit. Néha levezetésként átúsztuk a Dunát oda-vissza.

Ha belefulladász, agyoncsaplak!

Télen korcsolyáztunk, egyszer derékig beszakadtam a jégen a Dunába, de szerencsésen megúsztam. Édesanyánk mindig azt mondta, hogy ha belefulladász, akkor haza ne gyere, mert agyoncsaplak!

Általános iskolásként a madoccai tavon rendezett megyei korcsolyaversenyen bronzérmert szereztem.

A közösbe beszállni

Az általános iskola után mielőbb szakmát kellett tanulnom, hogy a közös kasszába én is be tudjak szállni. Bátyáim nyomdokait követve Dunaújvárosban emelt szinten kitanultam a gépszerelő szakmát, és a szakiskolában leérettségiztem.

A Dunai Vasműben kezdtem dolgozni, de nagyon kevés volt a fizetés. Hallottam, hogy a MÁV-nál keresnek

fiatalokat mozdonyvezetőnek, és 21 évesen megszerstem a mozdonyvezetői képesítést. Eleinte teherforgalomban voltam. Azt tudtam, mikor kezdek dolgozni, de azt, hogy mikor keveredek haza, azt sosem. Vezettem 12 órát, akkor ahol voltam, elszállásoltak, majd a pihenés után ismét beállhattam a munkába. Volt, amikor 36 óra után értem haza.

Azt írta az újság

1979-ben megismertem a 17 éves Annát, és egyre nehezebb lett a távollét Pakstól. Közben behívtak 20 hónapra katonának, majd 1982 áprilisában összeházasodtunk. Az anyósom hívta fel a figyelmem, hogy „kisfiam, olvastam az újságban, hogy az erőműbe keresnek munkaerőt”.

33 év, három műszak

A Paksi Atomerőmű Vállalathoz 1983. március 17-én léptem be. A Külső Technológiai Osztályon a külső berendezések üzemben üzemlakatos lettem. Kiemelten fontos volt az erőmű berendezéseit megismerni és helyismeretet szerezni. Sokat kellett tanulni, a tudásról számot adni, hogy biztonsággal tudjuk végezni a munkánkat. Három műszakban jártam dolgozni, és ahogy az évek teltek, a ranglétrán egyre feljebb kerültem.

Öt év után gépész lettem, majd főgépészként 12 évet dolgoztam. Büszke voltam, mikor szolgálatvezetőnek kineveztek, és az „A” műszaknál a műszakos üzemvitelnél 2016. március 10-ig, a nyugdíjazásomig dolgoztam. A ledolgozott 33 év alatt elismerték a munkámat, 2007-ben az Atomerőmű Biztonságos Üzemeltetéséért díjban részesültem, majd 2010-ben a munkahelyi közeg javaslatára megkaptam a Céggyűrűt.

Vízben

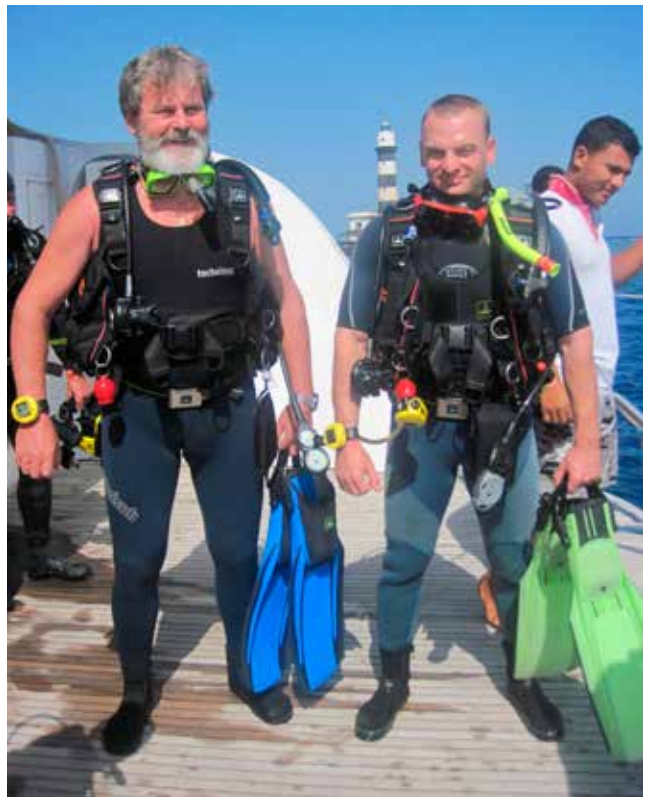
Az erőmű építményeinek egy része a víz alatt helyezkedik el, ahol műszaki berendezések, vasszerkezetek biztosítják a zavartalan működést. Az erőműben dolgozó bűvárképesítéssel rendelkezők megalakították a bűvárszakcsoportot, ahová a bűvárvizsgák megszerzése után én is csatlakoztam.

A fő csapásirány a vízkivételi mű volt, de a tűzvízrendszer, a szivattyúházak medencéi, az ivóvízrendszer vízstartályainak a tisztítása is a mi feladatunk volt. Nagy kihívás volt, amikor a víz alatt hegeszteni, vágni kellett. Az erőműben ipari bűvártevékenység van, amelyet 1983 óta a mai napig csinállok. Bűvárként merülésvezetőként dolgozom, és a négycsillagos mi-

nősítésig jutottam. 40 év tapasztalattal sokat tudom segíteni a leszerződött profi bűvárok munkáját, akiknek felszereléseik és a műszereik a csúcstechnikát képviselik.

Levegőben

Az erőmű több szakterületén dolgoztunk, nemcsak víz alatt, hanem alpintechnikával is. A lokalizációs toronyokat összekötő csapadékvíz-elvezető csöveket 33 méteren festettük, a 120 méteres kéményen és meteorológiai torony tetején is egy szál kötélén lógtunk, és úgy dolgoztunk.

Varázslatos vízi világ

Amikor a gyerekek kicsit megnőttek, Horvátországba, az Adriára mentünk nyaralni, ahol bűvárkodtunk. Judit lányom szintén imádja a vizet, bűvárvizsgálója van, sok élményt együtt élhettünk meg a vízi birodalomban. Az 55. születésnapomra a családom meglepett egy bűvárszafari-belépőjeggyel.

Életem legszebb bűvárélménye a Vörös-tengeren volt, ahol megismerhettem a csodálatos közeg gyönyörű élővilágát, a gravitáció nélküli lebegést a kristálytisza vízben. Általában 40-45 méterre engedélyezték a merülést, mert utána mélységi mámor alakulhat ki, ami tragikus lehet.

Szenvedélyem...

- a pénzgyűjtemény

Fiatalkorom óta gyűjtöm a magyar pénzeket. Régi fém- és papírpénzekből, bankjegyekből álló gyűjteményem van, amelyek között ritkaságok is fellelhetők. Remélem, majd a gyerekek értékeli ezt.

- a motorozás

Fiatalkoromban nagyon szerettem motorozni, de mikor megszülettek a lányok, abbamaradt, mert kellett az autó. Nyugdíj előtt vettem egy choppert. Unokáim imádják, alig várják a jó időt, hogy nyeregbe pattanjunk.

- a biliárdozás

Az erőműves nyugdíjasklubban tagok vagyunk, és vérre menő harcok zajlanak a biliárdversenyeken. A Covid alatt vettem egy kis biliárdasztalt itthonra, hogy tudjak gyakorolni. Aranyérmekkel büszkélkedhetek, de a januári versenyen is szeretnék jól biliárdozni.

- a borászat

Sanyi bátyámtól tanultam a borkészítés tudományát, és aki kóstolta a boraimat, annak ízlett. Versenyekre nem nevezek, de a családi klántól oklevelet kaptam a borversenyen elért kiváló eredményemért.

Papa, mikor lesz már halászlé?

A halászléfőzést az apósomtól tanultam, és a titkot megőriztem. A családban mindenki szereti, már az unokáim is azzal jönnek be, hogy mikor főzök halat. Karácsony nem múlhat el halászlé nélkül. A dunakömlődi halászléfőző versenyen sikerült a legjobb halászlévet elkészítenem, és a vándorkupa büszkén áll a többi serleg között. Feleségem a rétesütésben lett első helyezett.

Sok jó kis helyen is elfér

Feleségemmel, Annával összekötöttük az életünket, és 1983-ban megszületett Adrienn, majd 1986-ban Judit kislányunk.

A mamáéknál laktunk, minden szobában egy család. Egyik szobában a mama-papa, másikban a sógornómék, a harmadikban pedig mi.

1985-ben vettünk egy kis lakást, amelybe papa és mama besegítettek, így külön tudtunk költözni. Három műszakban dolgoztam, a nyugodt háttérrel és a kislányok nevelését a feleségem biztosította.

Szeretett családom

Anna boltban eladóként dolgozott, de amikor a papa lebetegedett, őt ápolta, most az édesanyjával van itthon ápolásin.

Adrienn lányunk az idegenforgalmi diploma mellé most végzi az óvónőképzőt, és az óvodában dolgozik. Pakson élnek a családjukkal, férje, Csaba az atomerőműben szolgálatvezető. Négy gyermekük van, Csánád (21) az atomerőműben dolgozik, most jár főiskolára. Botond (15) nagyon ügyesen játszik tenorkürtön, zenekarban játszik, Holda (9) rajzsakkörre jár, Zóra (7) balettozik.

Judit diplomás ápolónő, az idősök otthonában intézményvezető-helyettes. Dunakömlődön lakik, kisfia Kornél (11) pár évig tehetségesen dzsúdózott, és szép eredményeket ért el. A Paksi FC egyik leglelkesebb szurkolója, focizik. Fruzsika (9) nagyon szereti az úszást.

Örömünkre sokat vannak nálunk az unokáink, akkor pezseg az élet nálunk.

Egy véradás három életet menthet

Százszoros véradó lettem, amelyről egy emléklapot kaptam. A családban Misi bátyám 60-szoros, Sanyi 100-szoros, Anna 10-szeres véradó volt.

Ha egy kicsit matekozunk, egy véradással – 450 ml – három emberen segítettünk, akkor 300 embernek 45 liter vért adtam.

Ha a családomra vetítem, akkor több mint egy hektoliter vért adtunk, minimum ezer embernek.

Az önzetlen segítségünkkel nem önmagunkra gondoltunk, hanem ténylegesen segítettünk más embereknek, és ezért nem vártunk viszonzást.

Nyugdíjba vonult kollégáink

2023. november–december

Héjja László műszaki főszakértő MVIGH TÜHKPR

Gugolya András művezető MVIGH ÜVIG ÜVFO RO

Nagy István Csaba reaktoroperátor
MVIGH ÜVIG ÜVFO RO

Oldal Ottó dekontamináló művezető
MVIGH ÜVIG VEFO VTO

Éberdt János nukleáris karbantartó lakatos
MVIGH KAIG KAFO RKO

Csiki, azóta is így szólítanak az erőműben

Orbán Ottilia | Fotó: Bodajki Ákos

Miután saját lábunkra állunk, rengeteg „első” állomáson megyünk keresztül. A középiskola vagy felsőfokú tanulmányok megkezdése, vizsgaidőszak, diploma, párkapcsolat, összeköltözés. Folyamatosan tanulunk és tapasztalunk. Egy azonban mégis nagyon fontos „első”, a munkahely. Megfigyeltem, hogy az atomerőműnél nagyon sok első munkahelyes dolgozik (illetve dolgozott). Úgy gondolom, hogy ez mind-egyikőjük számára különleges élmény és meghatározó állomás volt a jövőjükre vonatkozóan. Legtöbben a jó fizetés, juttatások és az ingyenes lakáshoz jutás miatt jöttek ide dolgozni. Persze a környéken ez volt az egyik legjobb munkalehetőség. Rovatunkban Varga László, a Turbinaosztály szekunder körüli szolgálatvezetője osztotta meg emlékeit.

– A munkába állásomnál korábbi emlékem is van az erőműről, édesapám itt dolgozott, a főépület környékén üzemeltettek egy talajvíz-eltávolító szivattyútelepet. 11-12 éves lehettem, amikor egyszer elhozott magával, és tiszta emlékem van arról, hogy a meleg vizes csatorna medrében jártam, ami-ben akkor a meder burkolataként a betonlapokat fektették le.

– *Mióta dolgozol az erőműben? Hogyan jellemeznéd ezt a kezdeti időszakot?*

– A középiskola elvégzése után a nyarat még otthon, Bölcskén töltöttem, majd az erőműben 1985. szeptember 2-án volt az első munkanapom. Már akkor is alaptanfolyammal kezdődött az oktatás, majd a turbinagépész-tanfolyammal folytatódott, az oktatási épület hiányában még az 1. számú parkoló alatti óvóhelyen.

A tanfolyamok befejeztével kerültem be a turbinagépházba, az akkor még közös 1. és 2. blokki turbinagépész-tartózkodóba, amit már akkor és azóta is futrinkának neveznek.

Munkába állásomkor még csak az 1. és 2. blokk üzemelt. Emlékszem a 3. blokki turbinagépházban már az indítás előtti utolsó simítások zajlottak, míg a 4. blokk irányába nézve még a hőszigetelés nélküli csövek, festetlen és hiányos berendezések, szinte mindenütt flexek szikrázása és az ívhegesztésből eredő fény volt látható. Na és persze rengeteg lengyel vendégmunkás.

A 4. blokknál az északi fal még nem is létezett, ezért az üzemelő 1. és 2. blokk a majd 500 m-es gépház felénél, a 2. és 3. blokk találkozásánál egy hatalmas, a gépház mennyezetéről lelógó fóliával volt leválasztva abból a célból, hogy télen védetted legyen a külső hőmérséklet-csökkenéstől az

üzemelő terület, főleg pl. a mérés-technika által használatos távadók, melyeket még ennek ellenére is a kritikus helyeken gázolajjal működő hőlégfúvókkal „tartottunk életben”.

A gépésztanfolyam csak az alapokat adta. Az önálló munkára jogosító vizsgához akkoriban – a mostaniakhoz képest – igencsak kezdetleges oktatási anyagok, jegyzetek hiányossága miatt szinte minden csővezetékét „végigkúsztunk”, és nagyon jó néven vettük, ha az „öreg” (néhány éve itt levő) gépész kollégák a tapasztalataikat átadták nekünk.

Ilyen fiatakként számomra is nehezen ment a kezdetekben itt jellemző tegeződés. Ami aztán sikerült is két kivétellel. Ernő bá és Jani bá – ők voltak a legidősebbek, a legtapasztaltabbak, a gyerekeik velem hasonló korúak voltak, ide Paksra már egy másik erőműből kerültek, rengeteg tapasztalattal –, sohasem tudtam tegezni őket.

– *Mit jelentett akkor számodra az atomerőműben dolgozni?*

– Az, hogy atomerőmű abban az időben, úgy gondolom, misztikus volt azoknak, akik csak hallottak a létezéséről. Ez még a környékbeliekre is vonatkozott. Különcnek számítottam a barátaim, ismerőseim körében amiatt, hogy én itt dolgoztam, főleg hogy az üzemetelésen. Biztos voltam benne, hogy a lehetőségeimhez képest a legjobb üzemben sikerült elhelyezkednem. A folyamatos tanulás és fiatalon a műszakozás hátrányait feledtette az akkor magasnak számító fizetés, a lakáshoz jutás lehetősége, és amit igazán csak mostanában tudok értékelni, a gyűjthető nyugdíjkorkedvezmény, amelyből aztán 5 évet sikerült elér-

nem. A falumban a korosztályomból csak én dolgoztam akkor az üzemetelésen. Emlékszem, több alkalommal, amikor pl. hétfévi ebédek után a buszmegállóban várakoztam az erőműves járatra, a barátok pedig a Dunára menet – viccnek szánva – kérdezték, nem megyek-e inkább velük. Évekkel később az idő aztán engem igazolt, hiszen nem egy közülük kérte, hogy az önéletrajzát juttassam el a Turbinaosztályra.

– *Voltak-e valamilyen – akár pozitív, akár negatív – szempontból különösen emlékezetes események, történetek a kezdetekből?*

– Egy kezdeti személyes történetem, hogy pár hónap itt-tartózkodás után egy becenévvel illettek a

kollégáim: Csiki, azóta is így szólítanak az erőműben.

Egy másik történetem, hogy amikor még csak pár hónapja ismerkedtem a gépházzal, talán még csak a közlekedési útvonalakkal voltam tisztában, megjelent közöttünk egy „új kolléga”, Lippai Zoli, aki – mint ahogy én is – egy éjszakai műszakban magányosan barangolt a gépházban. Amikor összefutottunk, felajánlottam neki, hogyha tudok, szívesen segítek, mire ő mosolyogva közölte, hogy a katonai szolgálata miatt hagyott ki fél évet, egyébként már főgépészként vonult be, ami azt jelentette, hogy a legnagyobb szekunder köri technológiai ismeretekkel rendelkezők közé tartozott. Mély nyomot hagyhatott benne a segítőkészségem, mert kb. 30 év múlva, a nyug-

díjas-búcsúztatóján mosolyogva fel is emlegette ezt a történetet.

A katonaság engem sem került el, néhány üzemvitel munkatársammal együtt itt Pakson tölthettük le azt a 18 hónapot. A laktanyában pár nap „háborúzást” követően a hét többi napján itt az erőműben, az osztályunkon kaptunk adminisztratív feladatokat, illetve rengeteg alfanumerikus táblát gyártottunk lemezből, és helyeztünk ki a berendezések azonosítójaként. A mai napig fellelhető ezekből néhány, amit, ha látok, jó érzéssel tölt el.

– *Hogyan alakult a pályád a későbbiekben?*

– A 2. blokkon gépészkedtem 1992-ig, utána szintén a 2. blokkon a blokkvezénylőben voltam turbináoperátor, majd turbinafőgépész egészen 2004-ig, azóta pedig szekunder körű szolgálatvezetőként végzem a munkámat. A műszakba járók számára érdekes lehet, hogy mindvégig az „E” műszak tagja voltam. Tudomásom szerint én vagyok a legrégebbi „E” műszakos.

– *Nagyon sok tapasztalatot és tudást szereztél az évtizedek során. Milyen díjakban és elismerésekben részesültél?*

– Három alkalommal kaptam meg az Atomerőmű Kiváló Üzemeltetője elismerést. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy 2021-ben a kollégáim és vezetőim javaslatára Céggyűűrű kitüntetésben részesülhettem.

– *Fontos a nyugodt családi háttér is. Mesélnél a családról? Mivel töltöd legszívesebben a szabadidődet? Van esetleg valami hobbid is?*

– Paksra nősültem, azóta is itt élek a feleségemmel és a 24 éves fiunkkal. A feleségem is az erőműben dolgozik már 30 éve, jelenleg a Kontrollingosztály vezetője. Fiam a Budapesti Műszaki Egyetemen villamos mérnöknek tanul.

Hobbim, hogy érdekelnek az autók. 10 éves korom óta napi szinten olvasok autós témákat, korábban magazinokból, újságokból az utóbbi években pedig már az interneten. Szabadidőmben, ha szép az idő, akkor kerékpározok szintén már nagyon régóta, melynek kapcsán várom már, hogy elkészüljön az új Duna-híd.

– *A kedvenc kérdésem következik: ha visszamennél az időben, akkor ugyanezt az utat járnád be? Ide jönnél dolgozni az atomerőműbe?*

– Igen, ha ugyanúgy vonzók lennének a feltételek, a szakmai fejlődés, a fizetés és egyéb juttatások. Újból az üzemvitelt választanám, ha lehetőség lenne műszakozás nélkül.

– *Mi a legfontosabb dolog az életedben?*

– Természetesen a család, és hogy egészségesek legyünk.

Közvélemény-kutatás az atomerőmű 30 km-es körzetében

Az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. megbízásából a Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány kérdőíves lakossági felmérést végez a Paksi Atomerőmű 30 km-es körzetében élők körében. A közvélemény-kutatás célja felmérni, miként értékeli a lakosság az atomenergia és más energiaforrások szerepét. Feltárni, hogyan viszonyul a lakosság a környezetében fekvő atomerőműhöz, illetve felmérni az atomenergiával kapcsolatos ismereteket. A felmérés 2024. január 3–31. között zajlik.

A kérdezőbiztosok személyesen keresik fel a Paksi Atomerőmű 30 km-es körzetében fekvő települések* lakosait, kérve segítségüket a válaszadásra. A válaszadás önkéntes és anonim, a kitöltő személye nem beazonosítható. A személyes lekérdezés nagy előnye, hogy az instruktor tud segíteni az esetlegesen nem világos kérdések értelmezésében. A 28 kérdésből álló űrlap kitöltése kb. 15 percet vesz igénybe. A felmérés során nagy hangsúlyt fektetnek a reprezentativitásra, így a nagyobb településeken kívül, mint Szekszárd, Paks, Kalocsa, Kiskőrös, a kisebb településekre is ellátogatnak a kérdezőbiztosok.

Nagyon fontos, hogy minél többen elmondják a véleményüket, hiszen minél magasabb a résztvevők aránya, a végeredmény annál hitelesebb lesz. Kérjük, ha a kérdezőbiztosok felkeresik Önt otthonában, segítse a munkájukat, és szánjon időt a kérdőív kitöltésére!

*A kutatással érintett települések:

Akasztó, Bática, Bogyiszló, Bölcske, Császártöltés, Dunaföldvár, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dunaszentgyörgy, Dusnok, Fadd, Fajsz, Foktő, Géderlak, Gerjen, Györköny, Hajós, Harta, Kalocsa, Kecel, Kiskőrös, Madocsa, Nagydorog, Németkér, Ordas, Paks, Pálfa, Pusztahencse, Solt, Szakmár, Szedres, Szekszárd, Tengelic, Tolna, Uszód

Kissné Farsang Erika | Fotó: saját archívum

Nevem: **Etessy Luca**

Születésem helye, ideje: 2023. szeptember 28.

Születéskori súlyom: 4190 g

Hosszúságom: 58 cm

Testvéreim: Soma (8 éves), Balázs (7 éves), Csongor (4 éves)

Anyja: Papp Emese, a Tolna Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat

szekszárdi tagintézményében tanácsadó-szakpszichológus

Apa: Etessy János, az Armatúra- és Csővezeték-karbantartó

Osztályon, a Csővezeték-karbantartó Üzemben

karbantartási műszaki ellenőr

Nevem: **Oberländer Mátyás**

Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2023. október 19.

Születéskori súlyom: 3570 g

Hosszúságom: 57 cm

Első gyermek vagyok a családban.

Anyja: Oberländer-Kertai Zsófia, Szekszárd MJV Polgármesteri

Hivatalnál adóigazgatási ügyintéző

Apa: Oberländer Tibor, a Reaktorosztályon primer körű gépész

Nevem: **Fodor Tamás Benjámín**

Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2023. október 20.

Születéskori súlyom: 2760 g

Hosszúságom: 53 cm

Első gyermek vagyok a családban.

Anyja: Fodorné Veres Kinga Tímea,

a szekszárdi kórházban ápolónő

Apa: Fodor Nándor, a Villamos Műszaki Osztályon

berendezésfelelős

Nevem: **Fábián Ákos**

Születésem helye, ideje: Szekszárd 2023. november 21.

Születéskori súlyom: 2920 g

Hosszúságom: 51 cm

Első gyermek vagyok a családban.

Anyja: Geiszler Beáta, eladó

Apa: Fábián László, a Reaktor- és Készülék-karbantartó

Osztályon nukleáris karbantartó lakatos

Nevem: **Péri Dorka**

Születésem helye, ideje: Szekszárd 2023. október 22.

Születéskori súlyom: 2820 g, hosszúságom: 50 cm

Első gyermek vagyok a családban.

Anya: Uhrin Tamara, a Tescóban áruházvezető-helyettes

Apa: Péri Dávid, a Reaktor- és Készülék-karbantartó Osztályon nukleáris karbantartó lakatos

Nevem: **Pruzsina Balázs**

Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2023. október 30.

Születéskori súlyom: 3660 g, hosszúságom: 55 cm

Első gyermek vagyok a családban.

Anya: Kuti Anett, a Gépszer Kft.-nél általános irodai adminisztrátor

Apa: Pruzsina Balázs, a Villamos Karbantartó Osztályon villamos gépszerelő

Nevem: **Horváth Lia**

Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2023. november 7.

Születéskori súlyom: 3010 g, hosszúságom: 54 cm

Féltestvérem: Fritz Roland (24 éves)

Anya: Kőműves Krisztina, a Fantáziakert Kft.-nél adminisztrátor és eladó

Apa: Horváth László, a Turbinaosztályon turbinagépész

Nevem: **Soós Levente**

Születésem helye, ideje: Pécs, 2023. november 7.

Születéskori súlyom: 4040 g, hosszúságom: 53 cm

Első gyermek vagyok a családban.

Anya: Soósné Rein Éva, a Tolna Vármegyei Balassa János Kórházban gyógytornász

Apa: Soós Tamás, a Dozimetriai Osztály Tervezési Csoportnál csoportvezető

Nevem: **Takács Léna**

Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2023. november 18.

Születéskori súlyom: 3370 g, hosszúságom: 55 cm

Testvérem: Luca (2,5 éves)

Anya: Dudás Enikő, a Fastron Hungaria Kft.-nél üzemi koordinátor

Apa: Takács Tamás, a Reaktorosztályon primer körű gépész

Gyászközlemény

Kissné Farsang Erika | Fotó: saját archívum

Németh András (1948-2023)

2023. november 19-én, 75 éves korában elhunyt Németh András, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugdíjasa. 1948. március 21-én született Bölcskén. 1976. december 16-án vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2002. december 30-án történő nyugdíjazásáig a Gépész Szerviz Osztályon dolgozott forgácsoló művezető munkakörben.

Temetése 2023. december 1-jén Pakson, a Fehérvári úti temetőben volt, ahol családja, barátok, ismerősök, volt munkatársak vettek tőle végső búcsút.

Az atomerőmű dolgozói megőrzik elhunyt munkatársaik emlékét.

„Kezdetben vala az információ”

Prancz Zoltán | Fotó: Wikimedia

A magunk részéről telitalálatnak érezzük Werner Gitt számos kiadást megélt művének címét, mi is címünkül választva azt. Egyrészt az egész gondolkodástörténetet tematizáló fundamentális kérdést idézi meg, ám olyan egyszerű, lényegre törő formában, ami információ-, illetve informatikaorientált világunkban mindenkire számára könnyen érthető. (A szerző nem mellesleg az informatika professzora.) Másrészt az archaizáló megfogalmazás világos utalás János evangéliumának felütésére, amely így kezdődik a Károlyi-féle bibliafordításunk veretes nyelvezetével: „Kezdetben vala az Ige...” A címválasztás tehát nyilvánvalóvá teszi a szerző evangéliumi meggyőződését.

Gondolkodástörténeti bekezdésünkhöz visszatérve – noha a könyv nem ilyen irányultságú, és nem is a szigorú értelemben vett könyvismertetés most a célunk – valóban a legalapvetőbb kérdésként merül fel a mai napig is: mi volt kezdetben? Más szóval: mi az eredete mindannak, ami körülvesz bennünket, amit látunk, hallunk, vagy egyéb módon tapasztalunk, sőt nekünk magunknak, a kérdező embernek is?

Platón volt az a felmérhetetlen hatású filozófus, aki ezzel összefüggésben kijelölte a gondolkodástörténet központi témáját, reagálásra késztetve az utána következő gondolkodókat. Elképzelése szerint a tapasztalt dolgoknak létezik valamiféle tökéletes ősképe. Ezeket ideáknak nevezte. A világunkban – azaz a tapasztalati világban – levő dolgok az ideák egyfajta leképeződései. Maguk az ideák viszont a tapasztalás számára nem, kizárólag gondolati úton hozzáférhetőek.

A platóni eszme különböző formákban bár, de máig a fókuszban maradt, az igenlők és a tagadók táborára osztva a tudósokat. Az évezredes vita már Platón és kiváló tanítványa, Arisztotelész között megkezdődött, hogy azután a középkori realisták és nominalisták, az újkori racionalisták és empirikusok vagy az idealisták és materialisták megnevezéssel illetett bölcselek között folyamatosan eleven maradjon. Arisztotelész, illetve az ő nyomdokain haladók nézetének lényege, hogy éppen fordítva, mint Platón gondolta, az anyagi, tapasztalati világ az elsődleges, sőt a kizárólagos, és az itt szerzett tapasztalatok révén alkotjuk meg a dolgok elvont fogalmait. Szemléletesen fejezi ki e két szembenálló elvi pólus lényegét Raffaello „Az athéni

iskola” című festménye, Platón ég felé, Arisztotelész föld felé irányuló kézmozdulatának a középpontba állításával.

Werner Gitt művének címében ugyanez az ősi kérdés ölt mai megközelítésben: Mi volt előbb, a dolgok, vagy az azokat meghatározó információk? A címadás – „Kezdetben vala az információ” –, mint már jeleztük, egyben állásfoglalás is, sőt hitvallás. Hiszen az evangéliumi utalás magáért beszél. A János evangéliumában hivatkozott nyitómondat egésze így hangzik: „Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala Istennél, és Isten vala az Ige.” Vagyis biblikus szemlélettel a minden létezőt meghatározó kezdeti információk: Isten teremtő szavai. Ugyanakkor észre kell vennünk, hogy a bibliai párhuzam felmutatása nem szimpla megfeleltetés a platonizmussal. Az evangéliumi hivatkozás arra is rávilágít, hogy nem az információ a végső valóság: a személytelen információ mögött a személyes, megváltó Isten áll.

túrázg/ATOM

TÚRÁZZ VELÜNK

és csodálkozz rá Paks szépségeire!

**JANUÁR 27. - IMSÓSI ERDŐ
6-OS ÚT, TÖLTÉS**

START: 09:30

RÖVID TÁV: 8 KM - HOSSZÚ TÁV: 15 KM

FRISSÍTŐ: MELEG TEA ÉS ALMA

ASE

MVM

Paksi
Atomerőmű